

KUTATÁSI BESZÁMOLÓ

Urhegyi Anikó

Semmelweis Egyetem, Szociális munka (MA) mesterszak

BEVEZETÉS

A Mécses Szeretetszolgálat¹ önkénteseként kaptam a vezetőtől felhatalmazást anonim kérdőíves vizsgálat elvégzésére, és az eredmények kutatási beszámolóban történő bemutatására. A Szeretetszolgálat - mint civil szervezet - az ország 20 börtönében teljesít anonim módon lelki kísérést, lelki gondozást jeligés levelezés útján, önkéntesek közreműködésével. „*A börtön a holtak háza.*” ahogyan Dosztojevszkij fogalmaz, akik oda bekerülnek, azokról általában mindenki lemond, erkölcsi halottnak tekinthetők, és csak keveseknek sikerül újra magukra találni. A börtön² szót a beszámolóban általánosan használom a büntetés-végrehajtási (rövidítve: bv.) intézet szinonimájaként. A társadalom szövetébe történő visszatérést hivatott a Szeretetszolgálat levelezőszolgálat elősegíteni, amely jelenleg ~100 fővel működik. A létszám dinamikusan nő, a levelező önkéntesek toborzása különböző fórumokon folyamatos.

A szolgálatot olyan, évek óta raboskodó elítéltek keresik fel bemutatkozó leveleikkel, akiknek egyáltalán nincs, vagy kevés külsős kapcsolattartója van, és szeretnének minőségi kapcsolattartást, írásos kommunikációt folytatni. Jellemzően azt az információt halljuk, hogy akinek nincs senkije, az a börtönhierarchia legalján van. Milyen az elmagányosodás mértéke, ha valaki már vadidegentől remél segítséget, emberi szót?! A Szeretetszolgálat 32 éves tapasztalata alapján hosszabb - rövidebb idő után a levelezés olyan meghatározó kapcsolattá válik a felek között, amely rendkívül értékes mindkét fél számára – legalábbis a börtönök alatt -. A levelezőtársaink nagy stresszfaktora a börtön falain túlnyúló szeretetkapcsolataik hiányának feszültsége.

Fokozottan szükséges ügyelni minden szóra, minden mondatra, hogy építsük az elítélteket, és hozzájáruljunk a mentális egészségük fenntartásához amiatt, hogy legyen erejük méltósággal viselni tettük következményeit. A fogvatartotti populációt közvetlenül érintő korábbi kérdőíves kutatás³ arra mutatott rá, hogy a mentális és a testi egészség megőrzése elengedhetetlen feltétele a reintegrációnak, és a reszocializációnak.

¹ Magyar Börtönpasztorációs Társaság (alapítva: 1991. szeptember 02.)

² A köznyelvben használt „börtön” kifejezés nem egy intézet, hanem a büntetés végrehajtásának egy fokozata, amely szabadságvesztést a bírósági ítéletben határoznak meg. A fogház a legenyhébb, utána következik a börtönfokozat, a fegyház a legszigorúbb végrehajtás során. Az egyes fokozatok szigorúsága megnyilvánul a fogvatartottak eltérő életrendjében, az egyén felett gyakorolt intézményi kontroll mértékében, a megszerezhető kedvezmények körében, stb.

³ Bányai Miklós – Börtönben fogvatartottak vallási- és lelkiállapot felmérése

Önkéntes levelezőszolgálatom vetette fel a kutatási témát:

- a) Vajon mennyiben segíti a levelezőkkel folytatott párbeszéd az elítéltek – legalább bebörtönzés kori – mentális állapotát, életkedvét fenntartani?
- b) Vajon mennyire viseli meg az önkéntes levelezőket a bűnözőkkel fenntartott levelezőkapcsolat?
- c) A hosszú távon történő felelősségteljes levelezés vezet-e kiégéshez az önkéntesek körében?

A KUTATÁS CÉLJA

(i) A börtön, és általában a börtönviszonyok jellemzően nem, vagy alig-alig érdeklik a tudományt és a társadalmat. Végzős kriminológusként kutatási területemmé vált a büntetés-végrehajtási intézet, a börtönpopuláció, valamint a kapcsolódó partnereken keresztül is a speciális téma. Különösen érdekel: milyen hatások, körülmények, sorskönyvek, játszmák, kényszersorsok, lojalitás vezetnek el ahhoz, hogy bárki erre az útra (bűnözői karrier) lépjen.

(ii) A Mécses Szeretetszolgálat fennállása alatt senki nem végzett a fogvatartottakkal történő levelezéssel, annak attitűdjével kapcsolatosan felmérést, vizsgálatot. Hiszem, hogy a levelezés – mint gyógyító írás – személyiségfejlesztő a fogvatartottakra nézve, így hatással van a bűnözői életmód csökkentésére a jó, a hit, a valahová tartozás, az elítélthez való feltétel nélküli odafordulás, az empátia, az ítéletmentesség és még ki tudja milyen összetevők által. Hiszem, hogy ez a szolgálat szintén jó hatással van az önkéntesekre is, és ez védőfaktorként, egészségmegtartó lehetőségként mutatkozik meg az életünkben.

(iii) A büntetés-végrehajtási objektumokban a lelkeszi szolgálat támaszt tud nyújtani az elesett elítéltek felé, akik megerősöd(het)nek a hitben és a vallásgyakorlásban, ezzel segítve a társadalomba történő újrailleszkedésüket. Ebben bármely börtönmisszióknak lehetősége van az átlagos elítéltekhez képest sokkal erősebb kötődést kialakítani. A börtönmissziós tevékenység sajátos nevelési feladat, amely kapcsolódik a büntetés-végrehajtási intézetek kettős feladatához:

- a) a bűnös megbüntetése az igazságszolgáltatás értelmében,
- b) a bűnös reintegrációja.

A célcsoport esetében kívánatos a normál társadalmi értékrend kialakítása a deviánssal szemben, valamint a helyes lelkiismeret és a felelősségérzet megszilárdítása, ennek egyik eszköze a falakon belül a vallással történő nevelés. A Mécses Szeretetszolgálat önkénteseinek egy része vallásos, más része nem, vallási hovatartozástól függetlenül, sőt ateistaként is lehet a szolgálatra elhívást érzőként – előzetes felkészítés után – levelező. A fogvatartottak köréből sem feltétele a jelentkezésnek a vallásgyakorlás, továbbá nincs hittérítés az önkéntesek részéről. Mégis jellemzően a vallás meghatározó eleme a diskurzusoknak, levelezőtálalkozóknak, egyéb programoknak, nem utolsó

sorban a fogvatartottakkal közösen tartott havonkénti online börtöntalálkozóknak, amelyeket az adott objektum lelkészei koordinálnak a helyi börtönkápolnában. Nyilvánvalóan nagy kérdés, hogy a szabadulást követően mennyi marad meg a vallásossá vált fogvatartottak szilárd elhatározásából, erre nézve nem tartalmaz utánkötéses kérdést a mérőeszköz, azonban arra igen: fenntartható-e a levelezés az elítéltekkel szabadításuk után. Megmaradhat-e az évek alatt kialakult jó kapcsolat?

(iv) Álláspontom szerint egyes levelezőkapcsolatok hivatottak a résztvevők (mind elítélt, mind önkéntes) személyiség formálására, fejlődésre, hátrányai(n)k csökkentésére, a mentális egészség megőrzésére.

(v) „*Leírni, ami fáj: a gyógyulás kezdete.*” (Pat Schneider) A Gyógyító írás – ha fáj a történeted (Pennebaker James W.-Evans John F. 2018) című könyvben olvastam a szerzők kutatásáról, amellyel kapcsolatosan azt állítják: sokaknak az írás segített abban, hogy megküzdjenek a saját egészségi problémáikkal, köztük a poszttraumás stressz szindrómával, depresszióval, vagy egy előrehaladott rákos betegséggel. A szerzők állítása szerint az írás lehet terápiás célú, amely során feldolgozásra kerülhetnek az életpálya legnehezebb eseményei: pl. fájdalmas gyermekkori emlékek, felnőttkori tévedések, kialakult érzelmi zűrzavaros állapotok. A hatás eléréséhez azonban nem szükséges a leveleinket bárkinek elküldeni, megmutatni, önmagában is jó hatással van a levélíróra, ám a börtönpopuláció esetében nyilvánvalóan nagyobb hatással van a levelezésnek, ha van aki meghallgassa, elolvassa azt, hozzá tud szólni, tanácsot adni, értő figyelmet adni a másik embernek. Eddig két elítélttel tartottam fenn levelezőkapcsolatot, így saját önkéntes munkámban látom, és a társaim önkéntessége kapcsán is az a feltételezésem, hogy a kérdőíves módszerrel kutatott levelezőkapcsolatokban mély emberi megnyilvánulásoknak vagyunk tanúi mindannyian, falakon kívül és belül.

(vi) A levelezés során az elfojtott vagy megélt érzelmekre adott reakciók újraértelmezése is folyik mindkét részről, így ennek testi és lelki egészségmegőrző szerepe van/lehet.

A MINTAVÉTEL CÉLJA

Magyarországon – tudomásom szerint – eddig senki nem kutatta a "gyógyító írás" hatásait a börtönpopulációval történő kapcsolattartásban. A vizsgálattal a céloom elméletmegerősítés és a hipotézis igazolása. A hipotézisemet kvantitatív vizsgálattal találtam bizonyíthatónak. A kutatás idősíkjá: keresztmetszeti (pillanatfelvétel).

Az etikai engedélyezés a Mécses Levelezőszolgálat vezetője által történt.

A vizsgálat célkutatás, nem valószínűségi mintavétel alapján. A vezetőtől kapott adatok szerint jelenleg ~100 körüli aktív levelezőszolgálatos van, így a mintát az önként kitöltők közül választottam, a kutatás eredménye nem tekinthető reprezentatívnak.

A mintavétel típusa kényelmi (aki épp hajlandó a vizsgálatban részt venni).

HIPOTÉZIS MEGFOGALMAZÁSA

A levelezés során, az írás gyógyítólag hat, ezért segít az elítélteknek és az önkénteseknek életteli, érzelemgazdag kapcsolatot kialakítani egymással, amely a mentális-, és a testi egészség megőrzéséhez járul hozzá a börtön falain belül és kívül.

Indoklás: A kutatott önkéntes levelezés – mint gyógyító írás - jó hatással van a résztvevők mentális és a fizikai állapotára. Javítja az önkifejezést, a fogvatartottaknál csökkent(het)i a börtönártalmakat, mindenképpen enyhíti a magányt. A felméréssel a kvantitatív mérőeszközre adott válaszokból szeretnék információhoz jutni arra vonatkozóan, hogy a (hosszútávú) levelezés során a „gyógyító írás“ ebben a körben valóban

- 1.) mentális állapotot javító hatással bír,
- 2.) egészségmegtartó erővel rendelkezik,
- 3.) személyiségformáló ereje van.

A KUTATÁS MÓDSZERTANA

Célcsoport: A Mécses Levelezőszolgálat önkéntesei és rajtuk keresztül – áttételesen - a fogvatartott levelezőtársaik. Elgondolásom szerint az önkéntesekhez intézett kérdésekből lehetőség van arra – szintén anonim módon -, hogy értékes információkat nyerhessek a levelezést folytató fogvatartottak mentális állapotáról, így az önkéntesek releváns válaszaiból következtetek a kutatási beszámolóban ismertetett összefüggésekre.

Jelen kérdőíves vizsgálat rendhagyó, ugyanis kutatóként, egyben önkéntes levelezőként nem vagyok kívülálló. Az alanyok, valamint a kutató kapcsolata csak részben távoli arra figyelemmel, hogy több önkéntest, és néhány elítéltet is – az online tartott börtönfoglalkozások alkalmával - módomban állt időpillanatokra megismerni. A ~100 fő önkéntest csak kismértékben ismerem, az ország különböző pontján élünk. A levelezőtálatalkozók online kerülnek megtartásra, erre figyelemmel döntöttem a Google Forms űrlap használata mellett. Az online kérdőív könnyen elérhető a válaszadók számára. A Mécses Levelezőszolgálat rendelkezik közös levelezőlistával, ahol a vezető az önkénteseket éri el hírlevelekkel, információkkal, eseményekre történő meghívókkal, gyakorlati kérdésekkel, és a tagok is elérhetik egymást közös információcserére. A Google Forms űrlap szerkesztése közben a kutatási tervben eredetileg összeállított kérdéseket revideáltam, egyeseket átfogalmaztam, kihagytam,

illetőleg újabbakat is beillesztettem a végleges változatba. A végleges kérdőív a kutatási beszámoló függelékében olvasható. A kutatási terv készítésekor átgondoltam és elfogadtam: amennyiben nem lesz értékelhető válasz a fogvatartotti populációra vonatkozóan, emiatt a kutatást nem tartom negatív eredményűnek, hiszen számos fontos kérdés megválaszolásra kerül az önkéntesek részéről.

A MÉRŐESZKÖZ BEMUTATÁSA

A kérdőív az alábbi linken volt elérhető (2022. október 16-december eleje között) 6 héten át.

Az adatgyűjtés hosszabb időintervallumától nagy válaszadói hajlandóságra számítottam.

<https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSf3G0lt7G8Kpw7I5Bj684gsAw2NB8m8ef0cmOSsfel5FuAl4w/vie wform?vc=0&c=0&w=1&flr=0>

A Mécses levelezőlistáján keresztül szólítottam meg az önkénteseket az anonim, önkitöltős, internetes kérdőív kitöltésére. A pilot kitöltő esetünkben nem lehetett idegen személy, csak olyan társam, aki ismeri ezt a speciális önkéntes munkát. Így lett az első (próba) kitöltő a Mécses Szeretetszolgálat vezetője, hiszen vele már korábban egyeztettünk a témát illetően és előzetesen olvasta a kutatási tervet is.

Kutatásomban arra kerestem a választ, hogy

- a) az elítéltek mentális egészségének fenntartásához hozzájárul-e, és ha igen, milyen mértékben járulhat hozzá a külsős levelezőkapcsolat?
- b) a kérdések segítségével tártam fel, hogy a levelezőkapcsolat, nem kizárólag a fogvatartottakat tartja meg az élet számára, hanem az önkéntesek lelki állapotán, közérzetén is javíthat, egyesek magányát enyhítheti.

A felméréssel azt kívántam prezentálni, hogy a zárt levelezőlistán szereplő kitöltők köre a kutatási téma szempontjából releváns személyek, valamint a kérdőíves mérőeszköz alkalmas a hipotézis igazolására. A téma eddig nem vizsgált, újszerű, előremutató, társadalmi haszna van. Az eredmények publikálásával a kutatási beszámoló a társadalmi szemléletformálás eszköze lehet.

A kérdőív tematikája az alábbi kérdéscsoportok szerint épült fel:

- I. általános információk, demográfia
- II. a célcsoport saját tapasztalatai a levelezőszolgálatban
- III. a célcsoport fogvatartottakkal kapcsolatos tapasztalatai
- IV. a szenvedés és hatásai, következményei
- V. a levelezés mentális-, testi-, lelki egészségre történő hatásai

INFORMÁCIÓK

Fiatalkorú fogvatartottakkal a Mécses Szeretetszolgálatnál jelenleg nem folyik levelezés, a vizsgált adatok felnőttkorú résztvevőkre vonatkoznak.

Az adatokat saját részre kizárólag oktatási-, és a kutatás eredményének ismertetése céljából használok fel. A kutatási beszámolót ismertetem a Mécses Szeretetszolgálat levelezőlistáján az önkéntesekkel is, később pedig a vezetőség dönt a beszámoló társadalmi célú felhasználásáról.

A felvetett kutatási probléma csak a válaszok elemzése után válhatott igazolttá vagy elvethetővé.

A kutatás szereplőire vonatkozó valóság képe a résztvevőktől független, statikus volt.

A levelező elítéltek végrehajtási fokozata nem játszott szerepet a vizsgálatban.

KUTATÁSI ÖSSZEFOGLALÓ

A ~100 fő levelező önkéntes közül a lekérdezés 38 db (38 százalékpont) sikeres űrlapkitöltést eredményezett. A Mécseben a kitöltési hajlandóság egyéb kérdőíves kitöltők 1/3-os jellemző részvételi arányától jobb. Vélelmezem, hogy az új belépők/tagok/önkéntesek egyáltalán nem, vagy kis számban töltötték ki a kérdőívet. Ebből fakadóan a statisztikák egy része csak az adatok előállításának időpillanatában értelmezhető. Az összehasonlíthatóság és az elemzések megkönnyítése érdekében többnyire százalékos mutatókkal dolgoztam. A mintavételnél nem törekedtem reprezentativitásra. Az adatokat nem beazonosítható módon, adattisztítás után összesítve rögzítettem, majd kvantitatív statisztikai eljárással kerültek feldolgozásra.

1. táblázat

Évszám	Összes elítélt száma	Összes önkéntes száma	Levelezési arányszám
2001	17275	~ 300	~ 57
2021	18623	~ 100	~ 186

Az 1. táblázatból kitűnik a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) magyarországi büntetés-végrehajtásra vonatkozó adattáblája⁴ szerint, hogy 2001-ben 17275 fő volt a jogerős ítéleten alapuló fogvatartottak száma, míg 2021-ben 18623 fő volt.

A két vizsgált év azért került kiemelésre, mert egy archív Magyar Nemzetben fellelt cikk⁵ a Mécses Szeretetszolgálatról, hivatkozik az önkéntes levelezők korabeli létszámára. Ezzel az eljárással tudtam levelezési arányszámot generálni 20 év időtávlatából.

⁴ https://www.ksh.hu/stadat_files/iga/hu/iga0007.html

⁵ <https://magyarnemzet.hu/archivum-archivum/2001/12/megkonnyezett-bortoncsomag>

A kiemelt években az elítéltek összlétszáma közötti különbség 1348 fő volt, amely az utolsó oszlopban szereplő arányt számottevően nem befolyásolja (~ 3.3). A Mécses Szeretetszolgálat önkénteseinek száma 2001 évben – azonos decemberi időszakra vonatkozó adatai alapján - a háromszorosa volt a 2021/2022-ben nyilvántartott levelezőkhöz képest. Az összes elítélti létszámhoz képest 2001-ben minden 57-dik fogvatartott tudott volna, míg 2021-ben minden 186-dik fogvatartott tudna az önkéntesekkel levelezni. Az önkéntesek folyamatos toborzása ellenére a levelezni szándékozó fogvatartottak átlag 4-6 hónapot várnak a bemutatkozó levelük után, míg önkéntes levelezőt tud biztosítani számukra a börtönpasztorációs társaság. A várakozási idő csökkentése céljából néhány önkéntes egyszerre két fogvatartottal is tart fenn levelezőkapcsolatot. A 38 válaszadó közül 9 önkéntesnek van a vizsgált időszakban két fogvatartottal levelezőkapcsolata.

Fontos megjegyezni, hogy a Mécses Szeretetszolgálat hosszan tartó regresszió és stagnálás után jelenleg dinamikusan növekszik. Az elmúlt négy év során az önkéntesek létszáma megháromszorozódott, a növekedés folyamatos (1. ábra).

1. ábra. A Mécses Szeretetszolgálat új önkénteseinek száma az elmúlt négy évben

DEMOGRÁFIAI ADATOK

A 38 kitöltőből a válaszadók többsége egyedülálló, 12 fő házas, 1 fő "nem szeretnék válaszolni" jelölést tett, továbbá 1 kitöltő a kérdéscsoportra semmilyen választ nem jelölt meg. Az adatok alapján az fogalmazható meg, hogy az egyedül élők több időt tudnak szánni a levelezőkapcsolatok fenntartására, ápolására. A kérdőívet kitöltők közül a nemi hovatartozásra nem adott választ 4 fő, a női kitöltők száma 27, a férfi kitöltők száma 7 fő volt. Ebből azt a következtetést vonom le, hogy a levelezőszolgálat önkéntesei többségében nők. Ez a keresztmetszet megfelel annak a szociológiai megfigyelésnek, hogy általában a segítők többsége nő. A nemi hovatartozásra vonatkozó kérdésre

adott válaszok alapján a levelező fogvatartottak többsége férfi (40 fő), arányaiban pedig sokkal kevesebb a nő (3 fő), így az arányszám: ~tizenháromszoros (azaz 13x több a férfi levelező a Szeretetszolgálat önkénteseivel). Ez a szám a KSH alábbiakban ismertetett adataival, a 2. táblázatban látható módon hasonlóságot mutat, azaz a teljes börtönpopulációban sokkal kevesebb a női fogvatartott, ennek mentén kevesebb a női levelező. A 2. táblázatbeli adatok alapján a hazai bv. intézetekben átlag tizenkétszer több férfi fogvatartott tölti jogerős büntetését, mint nő (2022. évi adat nem állt rendelkezésemre). A hazai börtönökben a fogvatartottak többsége alulképzett férfi (a teljes sokaságra nézve ez az adat 95%), akiknek a társadalmi integrációja megfelelő ismeretek, szakképzettség hiányában nehézséget jelent.

2. táblázat

Évszám	Összes fogvatartott	Női fogvatartottak	Férfi fogvatartottak
2019	16334	1255	15079
2020	16752	1290	15462
2021	18623	1430	17193

Az önkéntes válaszadók közül 1 fő érettségivel rendelkezik, 37 fő diplomás. Az önkéntesek mintául szolgálnak a fogvatartottaknak, hogy tanulni érdemes. Arra következtetek a magas iskolai végzettségi adatokból, hogy a felsőfokú iskolai végzettséggel rendelkezőknek nagyobb a társadalom perifériájára szorult embertársaink felé a támogatási hajlandósága, valamint érettségizettként, diplomásként az önkéntesek magasabb fizetéssel vagy nyugdíjjal rendelkez(het)nek. Erre figyelemmel tudnak és akarnak a levelezőtársuknak kisebb anyagi segítséget nyújtani: pl. felbélyegzett boríték, toll, papír, kisebb kegytárgyak, élelmiszer és/vagy tisztasági csomag, cigaretta, kávé, börtönmobil feltöltése, pénzbeli támogatás. Mindez természetesen nem elvárás az önkéntesektől a levelezésre történő elköteleződés során.

A foglalkozásra vonatkozó adatokat tekintve nem minden válasz volt értékelhető, így a teljesség igénye nélkül az önkéntesek összetétele foglalkozásuk alapján: beszerzési mérnök, geológus, iparjogvédelmi asszisztens, jogász, tanár, szervező, igazgatásszervező, építész, közgazdász, lelkész, kollégiumi nevelőtanár, pedagógus, üzemmérnök, gyógytornász, művészetterapeuta, vegyészmérnök, grafikus, idegenforgalmi szaktanácsadó, énekkari titkár, óvónő, hitoktató, üzemmérnök, programozó, hivatásos katona, színházi ügyelő, óvodai dajka, babysitter, szociális munkás, gyermekpszichodráma vezető. Ezt az információt a csatlakozáskor nem kéri be a levelezőszolgálat az önkéntesnek jelentkezőktől, így bárki jelentkezhet ún. laikus segítőként, azaz a fogvatartottakkal történő levelezéshez nem elvárt feltétel a professzionális segítői hivatás megléte. A szakmák képviselői mind

színesítik a közös munkát, egyéni látásmód alapján teremtünk közös értéket, és tudunk lelki tartalmat adni a fogvatartott levelezőtársunknak, amely hozzájárulhat mentális jól-létünkhöz mind a Mécses közösségében, mind a levelező elítéltek körében.

A válaszadók közül a legfiatalabb 27 éves, a legidősebb 78. A mintában áttételesen szereplő levelezést folytató fogvatartottak közül a legfiatalabb 29, a legidősebb 61 éves. A mintában szereplők közül a "kinti-benti" levelezők közötti legnagyobb korkülönbség $67/29 = 38$ év. A kérdőívből kitűnően a válaszadók jellemzően a harmincastól a hetvenes korosztályig vegyesen vállalnak szolgálatot.

Tájékoztató jelleggel szerepel a kutatási beszámolóban a BvOP hivatalos statisztikája szerinti életkori csoportokra vonatkozó adat (3. táblázat), amely a Börtönstatisztikai Szemlében⁶ jelent meg (2019.12.31-i állapot). Ezzel azt kívánom szemléltetni, hogy mind az elítéltek, mind a Mécses önkéntesei közül is minden korosztály képviselteti magát, jelenleg a legfiatalabb önkéntes levelezőnk 21, míg a legidősebb 81 éves. A levelezőtársak egymás számára történő kiválasztása a Mécses Szeretetszolgálat részéről részben tudatos, részben véletlenszerű, és függ az aktuálisan várakozó rabok létszámától is, mindenesetre nem szükségszerű a fentiekben hivatkozott nagy (38 év) korkülönbség a levelezőtársak között a maga nehézségei és áldásai ellenére sem.

3. táblázat: Fogvatartottak részletes életkori megoszlása

Életkori csoportok	Fő	Százalékos adat
16 évesnél fiatalabb	2	0,01
15-18	56	0,34
19-24	1740	10,65
25-29	2537	15,53
30-39	4716	28,88
40-49	4420	27,06
50-59	2116	12,95
60 évesnél idősebb	747	4,58
Összesen:	16334	100,00

"A fogvatartottak részletes életkori megoszlása az előző évi adatokhoz hasonlóan azt mutatja, hogy a 30-39 év közötti korcsoportba tartozó fogvatartottak aránya a legnagyobb. A következő legnépesebb életkori csoport a 40-49 éves korosztály, így elmondható, hogy a fogvatartottak több mint fele 30-49 év közötti. A 40 év feletti fogvatartottak aránya az előző évekhez hasonlóan emelkedett (2014: 38,36%, 2015: 36,96%, 2016: 40,3%, 2017: 41,09%, 2018: 42,2%, 2019: 44,59%). A 60 évesnél idősebb

⁶ https://bv.gov.hu/sites/default/files/Bortonstatisztikai_Szemle_2020.pdf

korosztályba a fogvatartottak 4,58 %-a tartozik, arányuk tehát az előző évekhez képest ismét növekedést mutat (2017: 3,8%, 2018: 3,98%), ezt főként a speciális szükségleteik miatt gondoltuk fontosnak kiemelni." (Börtönstatisztikai Szemle 2020)

A vizsgálatban a levelező fogvatartottak korára vonatkozó számadatok mutatják, hogy a bv. szervezetnek is foglalkoznia szükséges az idős rabok helyzetével, az idős foglyok reintegrációja külön figyelmet érdemel a társadalom részéről is. A ~20-30 évesen rabosított elítéltek, amennyiben megélik a szabadulásukat 25-40 év után, a börtönártalmak miatt 8-10 évvel idősebbnek számítanak a tényleges koruknál. Jellemzően hazánkban a szabadultak szociális hiátussal rendelkeznek, általában aluliskolázottak, nem rendelkeznek piacképes szakmával, nem rendelkeznek a nyugdíjhoz szükséges munkával eltöltött évekkkel, ezen összetevők mentén egyenes út vezet a hajléktalanságba, vagy vissza a börtönbe, hiszen 25-40 év szabadságvesztés esetén szinte az egész életük a rácsok között telt el, azt a környezetet ismerik, a kinti világhoz nem, vagy nehezen tudnak már alkalmazkodni. A prizonizáció: a börtönülethez való idomulás; az a folyamat, amelynek során az egyén többé-kevésbé átveszi a fegyintézet társadalmi gyakorlatait, erkölcsét, szokásait és általános kultúráját, amely az ismert stigmákon túl is megnehezíti a társadalom szövetébe történő akadálymentes beilleszkedést. Az idős rabok helyzete a bv. objektumokban nehezebb, és a reintegrációs szükségleteik is speciálisak. Ismert, hogy a szociális otthonok nem szívesen fogadnak börtönviselt jelentkezőket.

I. KÉRDÉSCSOPORT

Az **önkéntesek saját vallásos tevékenységére** vonatkozó kérdésre 38 kitöltő válaszolt, abból 8 fő egyáltalán nem végez semmilyen vallásos tevékenységet, 30 válaszadó pedig erősen elkötelezett a vallásgyakorlásra. A lehetséges válaszok között sok átfedést találtam, jellemzően egy-egy tevékenységet 18-33 fő között végeznek a kitöltők. A legmagasabb számban a válaszadók a lelkigyakorlatot, a böjtöt és az istentiszteletet/misét jelölték meg. A kérdőív hiányossága, hogy a felsorolt választási lehetőségek között nem került ökomenikus szemléletben mindenfajta vallásos tevékenység felsorolásra. Erre az egyik baptista vallású kitöltő hívta fel a figyelmet, ezért ő nem tudott ~bűnbánat~ vallási tevékenységet megjelölni. Emiatt torzulhattak az adatok, amennyiben más válaszadóknak is a választási lehetőség hiánya problémát okozott.

A kérdőívben a III. kérdéscsoportban szerepelt, ám a vallásgyakorlás témája miatt ezen a helyen szólok arról a kérdésről, hogy a **börtönbeli agresszió** csökkentéséhez az elítéltek vallásgyakorlása a válaszadók szerint 76% arányban hozzájárul (47% kitöltő szerint csökkenti a hit és az ima erejével, + 29% önkéntes mondja azt, hogy jelentősen csökkenti), 22% nem tud a kérdésben állástfoglalni, 2 % (1 fő szerint) nem csökkenti egyáltalán. **A fenti sorokban ismertetett 76 százalékpontos önkéntes**

levezőí tapasztalat alapján a vallásgyakorlás megküzdési stratégia a rácsokon belül. *"A belső szabadság eléréséhez -rácsoktól függetlenül- a lelki szenvedésnek ugyanazokat a stációit éli meg az, aki halálraítélte egy börtönben, gyógyíthatatlan beteg, vagy bármilyen más válsághelyzetben van."* (Bányai Miklós, 2008)

A 3. táblázatban szereplő **Schwartz-féle értékteszt** olyan univerzális értékeket vesz alapul, amelyek nem csak az értékítélet alapjául, hanem célkitűzésként is megjelennek a vizsgált válaszadói csoportban. A 4. táblázat szemléletesen mutatja az értékeket a válaszadók általi fontosság mértékének megfelelően. A Schwartz-féle⁷ vizsgálatban alkalmazott 56 itemet redukálás nélkül vettem át.

A Schwartz-féle tipológiában az egyes értékeket a kérdőívben az egyes oszlopok jelölik. A válaszadók a kérdőívben nem ismerték előre a felsorolt egységek csoportosítását (zöld színnel jelölve), ilyen módon tették meg állásfoglalásaikat. A 3. táblázatban eltérő (zöld) színnel és számadattal jelölöm a legtöbb válaszadó által megadott legmagasabb (nagyon erősen) értéket, majd ezt tekintem átlagnak. Egyes helyeken két szám szerepel egy sorban, ott egyenlő számú jelölést kapott az adott értékválasztás. **A válaszadók legfontosabb értékei az egyetemlegesség, a jóakarát, a biztonság, az önvezérlés és a spiritualitás köreiből kerültek ki.** Ezen túlmenően semmilyen következtetést nem vonok le szöveges értékelésben egyrészt a beszámoló terjedelme, másrészt a táblázat beszédessége miatt. Egy későbbi kutatásban a résztvevőkkel folytatott interjú árnyaltabb képet adhat a válaszadók értékítéletéről.

3. táblázat

7. kérdésre vonatkozó oszlop

8. kérdésre vonatkozó oszlop

HATALOM	ÁTLAG	TELJESÍTMÉNY	ÁTLAG
gazdagság	3	sikeres	4
mások elismerjenek	4	okos	4
tekintély	0 és 3	tájékozott	4
másokban jó kép alakuljon ki	3	igyekvő	5
befolyásosság	0	testi/fizikai erő	3
hatalom	0		
EGYETEMELESSÉG		JÓAKARAT	
egyenlőség	6	hűség	6

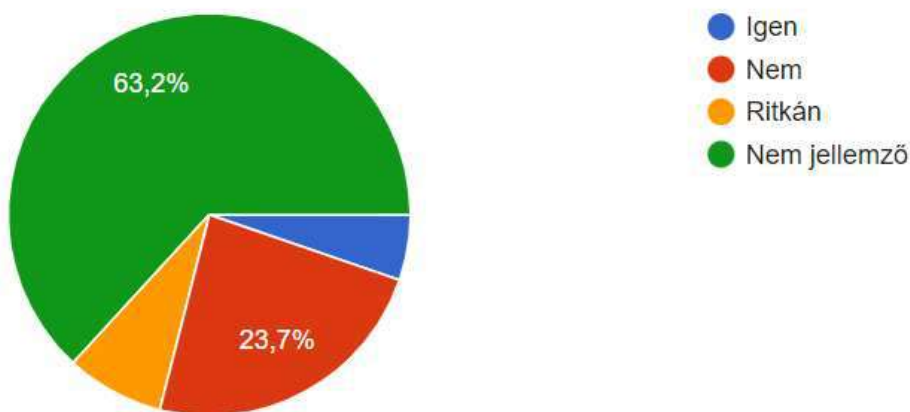
⁷ Sárík Eszter Katalin: Ifjúsági értékrend és deviancia vizsgálat – Látens fiatalok devianciák egy önbevalláson alapuló felmérés tükrében – ISD-2. Budapest, 2008. A kutatás vezetője: dr. Kerezi Klára, a kutatásban résztvevők: dr. Parti Katalin, dr. Györy Csaba, dr. Bolyky Orsolya, dr. Sárík Eszter. A Schwartz-féle tipológia alkalmazásánál a következő irodalmat használták a szerzők: Perrinjaquet, A.-Furr, O.: Working Paper 0502. Individual values and sensitivity ethical responsibility of business students and managers. Institute Universitate de Management International, University of Lausanne, April, 2005.

természet szeretete és védelme	6	megbocsátás másoknak	6
béke a világban	6	segítőképz	6
a szépség	4	szerелеm	2
igazság/igazságosság	6	igaz barátság	6
tudomány/tudományos fejlődés	5	becsületes	6
tolerancia	6	tisztességes	6
bölcsesség	6		
HAGYOMÁNY/KONFORMITÁS		BIZTONSÁG	
udvariasság	5	haza biztonsága	6
önfegyelem	5	család biztonsága	6
szülők és idősek tisztelete	6	az érzés, hogy tartozik valahová	6
engedelmesség	3	szívességek viszonzása	5 és 6
mérsékeltég/szerénység	5	tisztaság	6
alkalmazkodás	4	egészség	6
hagyományok tisztelete	5	kiegyensúlyozottság	6
elfogadni sorsa alakulását	5	nyugalom	6
HEDONIZMUS		STIMULÁCIÓ	
az élet élvezete	5	merészség	4
a lehető legtöbb élvezet megtalálása	0 és 1	izgalmas élet	4
ne kelljen a vágyaknak gátat szabni	0	változatos élet	4
ÖNVEZÉRLÉS		SPIRITUALITÁS	
szabadság/függetlenség	6	vallásosság	6
alkotókészség/fantázia	6		
önbizalom	5	lelki és szellemi értékek	6
kíváncsiság/nyitottság a világra	5	hit valamiben	6
felelősségteljeség	6	Istenhit	6
az élet céljának keresése	6		
talpraesettség/rátermettség	5		

II. és III. KÉRDÉSCSOPORT

A válaszadók között a kérdőív időpillanatában 2 hónap a legrövidebb, és 30 év a leghosszabb ideje folytatott levelezőszolgálat. A 2 hónapos levelezési időtartamot mindösszesen 1 fő önkéntes jelölte meg, amely alátámasztja a beszámoló 6. oldalán tett megállapításomat, miszerint {az új belépők egyáltalán nem, vagy kis számban töltötték ki a kérdőívet}. Ebből a tényből és a számadatokból azt a következtetést vonom le, hogy a válaszadók erős többsége a már "gyakorlott" levelezők közül kitöltő, így a válaszaik minden kérdésben relevánsak. A válaszadók többsége hosszú évek óta,

egyesekek több évtizede teljesítenek levelezőszolgálatot. A 2. ábrán látható kördiagramm szerint az önkéntesek 23,7 %-a mondta azt, hogy a fogvatartott szabadítása után a levelezésük megszakadt, 63,2 % nyilatkozta azt, hogy szabadulás után nem jellemző ez a fajta kapcsolattartás, 7,9 % állítja, hogy ritkán fordul elő, és mindössze 5,3 % tapasztalata az, hogy folytatódik a levelezés tovább. A civil szervezetnek nem áll rendelkezésére egyéb utánpótlás a szabadultak vonatkozásában.

2. ábra. Levelezőtársa szabadulása után folytatódott-e a korábbi levelezés? (10. kérdés)

Bár a 20. kérdésben adott válaszok alapján az önkéntesek többsége hosszú ideig levelezik, akik a vizsgálat alatt 30 és minimum 5 év között töltik a büntetésüket, tehát sok levelező elítélt még nem szabadult ki (vagy tényleges életfogytiglan esetén nem is fog), így a kitöltők egy része nem rendelkezik saját megéléssel ebben a kérdéskörben, mégis elfogadható a válaszuk a szervezet immáron 32 éves tapasztalati tudása alapján. A szabadulók többnyire felejtetni akarják a börtönéveket - ez lehet az egyik magyarázat a "nem jellemző" jelenségre. Mind a bebörtönzés, mind a szabadulás egyfajta krízishelyzet, a volt raboknak szükségük lenne az önkéntesek megerősítő szavaira, szállás- és/vagy munkahelykereső és egyéb támogatására. A válaszadók közül (25 fő) jellemzően rövidebb-hosszabb ideig 1, maximum 5 fő fogvatartottal tartanak/tartottak fenn levelező kapcsolatot, amióta a Mécses Szeretetszolgálatnál önkénteskednek. Többen fontosnak tartották jelezni, hogy 10-20 fő fogvatartottat a havi rendszerességgel on-line, többnyire tematikus témákban megtartott csoportos börtöntalálkozókról ismernek⁸, közvetlen levelezőkapcsolatuk velük nincs.

A vizsgálatban áttekintve szereplő levelező fogvatartottak közül a válaszok alapján hosszú ideig 17 fő, tényleges életfogytiglani szabadságvesztését (TÉSZ) tölti 7 fő, meghatározott ideig raboskodik 21 fő. A "mennyi ideig raboskodik" kérdésre adott válaszokból az adattisztítás után a legkevesebb 5, a legtöbb TÉSZ ítélet volt, általában 7-32 év közötti éveket jelöltek meg a kitöltők, 6 kitöltő pedig nem válaszolt erre a kérdésre. **A vizsgált börtönpopulációból a többség (23:20 arányban)**

⁸ két szegedi helyszínen zajlanak jelenleg a tematikus foglalkozások

visszaeső, átlagban 1-3 alkalommal kerültek már szabadságot korlátozó ítélet hatálya alá, és jellemzően 3-25 év közötti időt töltöttek eddig a rácsok mögött. A 34 önkéntesi válaszból megtudottan, a legtöbb fogolyként eltöltött idő (leült büntetés) 25 év volt. A hosszú ítéletre vonatkozó adatokból következtetni lehet az elkövetett bűncselekmény súlyára, noha a felek levelezésének nem szükségszerű tárgya a bűncselekmény és annak körülményei, odavezető okai. Kriminológiai kutatások eredményei azt mutatják, hogy a hosszú ítéletüket töltők külső kapcsolatai pár éven belül teljesen megszakadnak. A börtönhierarchia legaljára kerül, akinek nem küldenek csomagot, levelet, és egyáltalán nincs külső kapcsolata. A börtönlét sorsfordító helyzet, különféle megküzdés szükséges a túléléséhez.

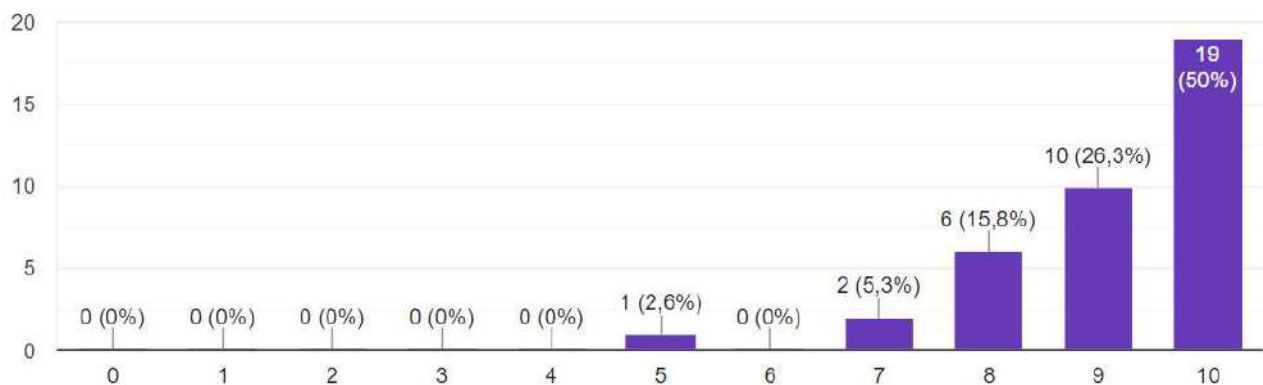
A válaszdó önkéntesek felének (50%) nincs tudomása, **volt-e szuicid cselekménye** a levelezőtársának, noha meghatározó mutatója a zömmel hosszú ítéletét töltő levelezést folytató fogvatartottak esetében is a mentális állapotnak. Az öngyilkosság a devianciákhoz tartozó cselekedet, amellyel általában senki nem "büszkélkedik", mégis a válaszdók 18,4 %-a tud a fogvatartott levelezőtársa kísérletéről, ez mindenképpen bizalmi kapcsolatot feltételez a felek között. Erre a kérdésre 31.6 % (12 fő) nemleges választ adott, amely nem egyenlő a bizalmi kapcsolat nem létevel, talán eddig erről a témáról nem esett szó a felek között.

A válaszdók közül sokan (~1/3 arányban) titokban tartják a speciálisnak mondható levelezőkapcsolatukat mind a család, mind a barátok előtt, a statisztikában ebbe a körbe soroltam az egyedülállókat is. Ez a tény nem szolgálja az önkéntes mentális egészségét, mert a tabuk, a titkok eltávolítóak. Az általános titoktartás miatt az önkéntes, mint segítő egyebekben sem beszél arról, amit a fogvatartottól bizalmasan hallott, olvasott. Emiatt **a fogvatartottal történő kapcsolat hosszú távon súlyosan megterhelő lehet, és lelki instabilitást eredményezhet, esetleg kiégést.** Ez is mutatója lehet egyes önkéntesek (21,1%) válaszlevélírási hajlandósága átmeneti csökkenésének, a válaszlevél megírása halogatásának. A 38 válaszdó közül 8 fő válaszolt igennel arra a kérdésre, hogy legszívesebben nem válaszolt (volna) a fogoly levelére. Az általam feltételezett kiégéshez közeli állapoton túl természetesen más indokai is lehetnek a levélírási halogatásának, de az sem mondható ki egyértelműen, hogy az elítélt levelezőtárs levele nem volt erre hatással. Mindenesetre a számadatok azt mutatják, hogy a halogatott válaszlevél megírása 1-2 nap és 1 hónap közötti intervallumban nem történt meg. Az önkéntesek felelősségét és különböző megküzdését mutatják a válaszok: volt, aki tanácsot kért a mentorától, vagy a szóbanforgó 2 hetet imádkozással töltötte el. A kérdőívben 16. és a 17. kérdésekkel a kiégésre, vagy annak lehetőségére szerettem volna választ kapni. Azt vélelmeztem, illetőleg saját önkéntes munkám kapcsán azt tapasztaltam, hogy **az elítéltek tényleges bizalmának megszerzése és megtartása az átlagosnál nehezebb a fogvatartottak bizalmatlansága, hosztilitása miatt.** Erre figyelemmel a levelezés lelki ajándékaival segíteni a rabok mentális

egészségét kijelenthető, hogy a legkisebb elért eredmények is hangsúlyosabbak ezen a speciális területen. Ám hosszú időn keresztül fenntartani magányosan a levelezést produkálhat burn out-ot, vagy ahhoz közeli állapotot. Emiatt szerencsés, ha az érintett önkéntesek részt tudnak venni a havonta tartandó online levelezőtalálkozón, ahol a fogvatartott nevének említése nélkül kibeszélhetik/átbeszélhetik nehézségeiket, dilemmáikat, vagy résztvehetnek a Szeretetszolgálat által megszervezett ingyenes szupervíziós alkalmakon.

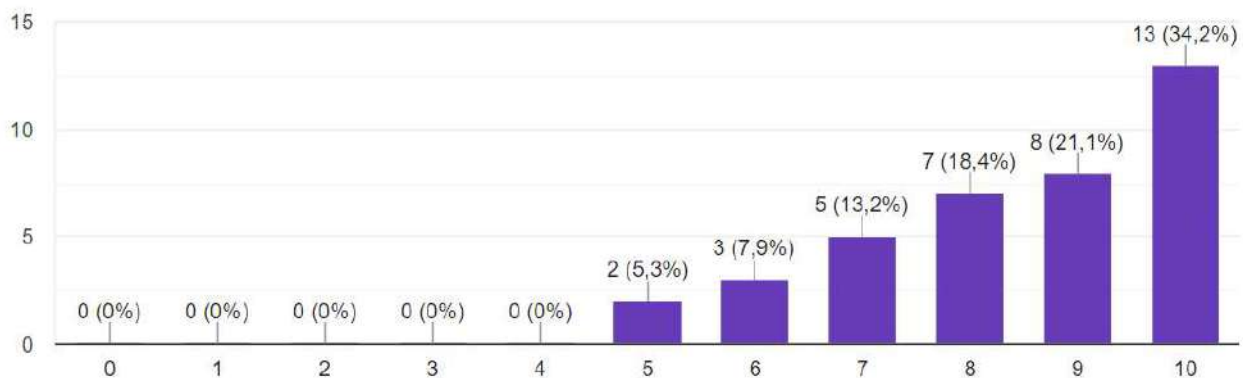
A nehézségek ellenére a - válaszokból kiemelve - a válaszadók többsége azért vállalta a speciális önkéntes munkát, mert a segítség, a szolgálat, a szeretet, a hit, a belső indíttatás, az életszemlélet, a hasznosság, a felelősségvállalás, az elfogadás, az öröm, a másfajta látásmód vezérelte. A válaszadók másik részének a családja részben elfogadólag, részben támogatólag, meglepődve, emellett féltéssel, aggodalommal fogadta a hírt a speciális levelezőkapcsolatról, és néhány válaszadó bevonta a családját, baráti körét is az önkéntes szolgálatba. Mindezek az értékek visszatükröződnek a 3. táblázat - Schwartz féle tipológia - értékválasztásaiban is. További szempont volt az önkéntesség vállalása javára a szolgálat időbeli kötetlensége, és az otthonról végezhetősége.

A speciális levelezés értékességére nézve az 3. ábrán látható válaszokból önkéntesként a legkisebb érték 5 volt, a válaszadók többsége 7-10 közötti értékességet jelölt meg a megadott skálán.

3. ábra. Mennyire értékes és értelmes Mécses önkéntesként a levélírás az Ön számára? 0 egyáltalán nem, 10 nagyon erősen (18. kérdés)

A 4. ábrán szereplő, a fogvatartottakra vonatkozó "gyógyító írás" kérdés alatti a skálán 5-10 közötti értékek szerepeltek. Ebből a beszámoló bevezetésében említett tapasztalati tényt látom igazoltnak, azaz a levelezés olyan meghatározó kapcsolattá válik a felek között, amely rendkívül értékes mindkét fél számára.

4. ábra. Ön szerint mennyire "gyógyító írás" a levelezés az Önnel kapcsolatban álló fogvatartott(ak) számára?
0 egyáltalán nem, 10 nagyon erősen (19. kérdés)

A levélváltások közepette a felek megélik mélységeket és magasságokat is. A kutatásban szereplő érzelislista Nemes Ödön⁹ (1926-2011) atya lelkigyakorlatáról való, nem védett lista, amelyből a kutatási szempontokat figyelembevéve szabadon válogattam az alábbi 4. és 5. táblázat szerint, amely azonos tartalmú mindkét levelezői körnél. Az első 2 oszlop a pozitív érzéseket (öröm), míg a további 4 oszlop a negatív érzéseket tükrözi, ebben a formában a kitöltők nem kaptak előre információt, így könnyebben tudtak az érzéseikre hallgatni, a válaszaikat nem befolyásolta előre gyártott gondolat, elképzelés, ezért különösen informatívnak tartom a válaszokat.

Színessel kerültek a kiegészített táblázatba az **önkéntesek választásai (darabszám alapján), amely főként az örömben levés lelkiállapotát mutatják**, viszonylag kis kilengéssel a negatív érzések irányába, álláspontom szerint teljesen hétköznapi megélés pl. a bosszúság, a szkeptikusság, a tanácsstalanság, az aggodás, értetlenkedés.

4. táblázat

ÖRÖM		ÖRÖM		HARAG		FÉLELEM		BÁNAT		FÁJDALOM	
Békés	16	Örömteli	25	Bosszús	12	Bátortalan	6	Aggódó	13	Fásult	2
Biztos	10	Szerencsés	10	Szkeptikus	13	Megsebzett	7	Bánatos	7	Kimerült	3
Szeretetre vágyó	5	Türelmes	22	Erőszakos	0	Mezítelen	1	Búskomor	0	Bizonytalan	0

⁹ Nemes Ödön, a közelmúltban elhunyt jezsuita több évtizedet töltött Japánban. Szakaszú apó néven 2009 októbertől 2011 májusáig írta a jezsuita blogon bejegyzéseit, amelyeket összegyűjtve közreadtak az „Élet, bölcsesség – hazafelé. Nemes Ödön jezsuita utolsó gondolatai” c. könyvben. „Négy dolog volt számára annyira fontos, hogy azokat semmi áron el nem hagyta: a keresztény hit, a szabadság, az öröm és a szeretet, mégpedig az ingyenes, feltétel nélküli szeretet. Meghitt kapcsolatban élt Istennel, Jézussal. Hitt rendületlenül abban, hogy Isten szereti őt. Életcélja pedig az volt, hogy megtapasztalja Isten és az emberek szeretetét, és segítsen másokat e szeretet megtapasztalásában” – írta róla rendtársa, Nemeshegyi Péter.

Derűs	22	Érdeklődő	33	Kapkodó	3	Nyomott	2	Elkeseredett	5	Gátolt	2
Elfogódott	13	Felszabadult	9	Türelmetlen	2	Tanácstalan	16	Elhagyatott	2	Kényszeredett	3
Hálás	25	Elmélyült	15	Zaklatott	7	Kiszolgáltatott	6	Felületes	3	Tartózkodó	10
Készséges	30	Érzéssel teli	16	Mérges	5	Nyugtalan	7	Hétköznapi	6	Borongós	0
Gondtalan	1	Reményteli	14	Felindult	7	Óvatos	21	Csapongó	4	Félreállított	1
Független	2	Bizakodó	22	Ingerült	2	Bizonytalan	12	Szomorú	10	Sebzett	3
		Lelkes	22	Irgy	6	Zavart	2	Üres	3	Gyászoló	2

A kérdőívben a választási lehetőségek alatt, a kitöltők kiegészítései a következő pozitív érzések voltak (1-1 db/fő): emelkedett, várakozó, bensőséges, együttérző, büszke mások sikereire, míg kiegészítésre kerültek a negatív érzések is (1-1 db/fő): csalódott, félelemmel teli, másokat hibáztató, gyűlölködő, értetlen.

Szintén eltérő színnel kerültek a táblázatba az önkéntesek által tippelt **fogvatartotti érzések**, amelyek szignifikánsan nem tértek el az önkéntes válaszadók saját érzésekről szóló listájától, még az örömteli esetében sem: $25 < 27$, pedig a rabok köztudottan kevésbé él(het)nek örömteli életet a rácsok mögött. Meglepetés volt számomra, hogy nem düh, gyűlölet, üresség, elégedetlenség, fásultság, és más veszteségélmény került a börtönbeli levelezőtársak érzéseinek megjelölésére. Ahol feltűnő eltérést tapasztaltam az önkéntesi és az elítélti érzések között: a szeretetrevágyás $5 < 21$, és a hála, amely $25 < 34$ arányban nagyobb a foglyok részéről. **Összességében azt a következtetést vonom le, hogy az önkéntesek szűrőjén át valószínűsíthetően nem lehet a feltett kérdésekre másként, vagy a saját érzésvilágtól túl nagy eltéréssel válaszolni.** Ezt a kísérletet, mint kutató nem kudarcnak, hanem tanulságnak tartom.

Szerencsés és értékes lenne egy későbbi kutatásban összehasonlítani a kérdőív vonatkozó kérdéseit oly módon, hogy a jelen vizsgálatban szereplő 38 önkéntes válaszadó fogvatartott levelezőtársának elküldeni, ezáltal a valid válaszokat beszerezni a fogvatartottaktól.

5. táblázat

ÖRÖM		ÖRÖM		HARAG		FÉLELEM		BÁNAT		FÁJDALOM	
Békés	18	Örömteli	27	Bosszús	4	Bátortalan	7	Aggódó	8	Fásult	4
Biztos	13	Szerencsés	20	Szkeptikus	5	Megsebzett	6	Bánatos	7	Kimerült	5
Szeretetre vágyó	21	Türelmes	2	Erőszakos	4	Mezítelen	2	Búskomor	2	Bizonytalan	0
Derűs	9	Érdeklődő	28	Kapkodó	2	Nyomott	2	Elkeseredett	10	Gátolt	4

Elfogódott	13	Felszabadult	9	Türelmetlen	9	Tanácstalan	6	Elhagyatott	5	Kényszeredett	0
Hálás	34	Elmélyült	8	Zaklatott	10	Kiszolgáltatott	10	Felületes	1	Tartózkodó	1
Készséges	9	Érzéssel teli	18	Mérges	5	Nyugtalan	5	Hétköznapi	4	Borongós	2
Gondtalan	2	Reményteli	15	Felindult	6	Óvatos	5	Csapongó	3	Félreállított	3
Független	0	Bizakodó	21	Ingerült	5	Bizonytalan	7	Szomorú	7	Sebzett	6
		Lelkes	15	Irgy	3	Zavart	3	Üres	2	Gyászoló	5

A fogvatartottakat reprezentáló érzéslista a kérdőívben kiegészítésre nem került, hanem 2 válaszadó fűzött megjegyzést hozzá az alábbiak szerint:

- 1.) "A megjelölt válaszok a levelezőtársamról kapott képet mutatják, de ezeket nem feltétlenül a levelezésünk váltják ki."
- 2.) "6 év alatt nehéz olyan érzést mondani, amit nem éltünk meg."

IV. KÉRÉSCSOPORT:

Jelölje meg azt az állítást, amelyet Ön leginkább a magáénak érez!

6. táblázat

1.) Úgy viselkedj a másikkal, ahogy azt szeretnéd, hogy veled szemben is tegyenek!	37
2.) Ne úgy viselkedj a másikkal, ami neked is rosszul esne!	4
3.) Mindenki úgy viselkedjen a másikkal, ahogy azt a másik megérdemli!	2
4.) Szemet szemért, fogat fogért!	0

A 6. táblázat szerint a 38 válaszadó közül 37 fő (zöld színnel jelölten) az 1.) állítást érezte közel magához, a 2.) állítást 4 fő, a 3.) állítást 2 fő jelölte meg, a 4.) állítás szerint egyetlen kitöltő sem működik, amely morálisan logikus. Erősen csökkenő arányban került megjelölésre a másik három lehetőség némi átfedéssel (hiszen az összes válaszadó száma 38 volt, ezért a többszörös választást nem tudtam értékelni). Míg ugyanerre a kérdésre a 7. táblázat szerint a kitöltők a fogvatartott levelezőtársuk "működését" a lila színnel jelöltek gondolták megfelelőnek, 7 fő nem tudta a választ, 1 kitöltő pedig nem adott választ.

Arra figyelemmel, hogy a válaszok áttételesek a rabokat illetően, ezért a kitöltők szubjektív szűrőjén áteresztettek. Ami mégis szembetűnő, hogy a hosszú ítéletüket töltők, többnyire visszaeső elítéltek közül a válaszadói tippek alapján mindössze 2 önkéntes gondolja úgy, hogy levelezőtársa "Szemet szemért, fogat fogért!" elv mentén működik.

7. táblázat

1.) Úgy viselkedj a másikkal, ahogy azt szeretnéd, hogy veled szemben is tegyenek !	9
2.) Ne úgy viselkedj a másikkal, ami neked is rosszul esne!	5
3.) Mindenki úgy viselkedjen a másikkal, ahogy azt a másik megérdemli!	14
4.) Szemet szemért, fogat fogért !	2
5.) Nem tudom, rövid ideje folytatunk levelezést.	7

»Ön hogyan dolgozza/dolgozta fel a levelezőtársa legsúlyosabb, esetleg ésszel fel nem fogható tetteit, történéseit?» című kérdésre 34 válasz érkezett, ezeket ún. kulcsszavas technikával összesítettem a válaszok tartalmi hasonlósága miatt. **Jellemző válaszok voltak: elfogadással, empátiával, ítéletmentességgel, száналommal, megértéssel, imával és vannak olyan levelezők, akiknek egyáltalán nincs arról tudomásuk miért áll a levelezőtársuk szabadságvesztés ítélet hatálya alatt.** Több válaszadó egyáltalán nem a kérdésre válaszolt, nem a saját érzéseit írta a kérdőív szöveges részébe, hanem – megítélésem szerint - az érzéseitől részben eltávolodott és az okokra reagált: rossz családi körülmények, nehéz gyerekkor, "kerülhet bárki ilyen szituációba". Ezek a válaszok az ún. megküzdési stratégiák közül számomra azt a tartalmat adják, hogy a pozitív jelentés keresése, a negatív jelentésű esemény kihívásaként jelenik meg, azaz a nyilvánvalóan rossz (bűn-tett) bizonyos szempontból pozitívként való értékelése történik meg, a fenyegető kapcsolat átértékelődik jóindulatúvá az egyénben. A Mécses Szeretetszolgálat levelezőire az átlagosnál jóval nagyobb nyomás nehezedik a speciális szolgálatban. A 8. táblázatban szereplő "visszakérdező" lista is erre a megküzdési folyamatra világított rá. **Arra a kérdésre, hogy a levelezőtársak bűnei milyen érzéseket váltanak ki az önkéntesekből, összesen 86 válasz született a negatív érzéstartományból, 1 fő érzett megindultságot és 1 főnek volt "jó érzése", 7 válaszadó pedig semmit sem érzett, vagy "nem foglalkozom vele", "nem mélyedtem el" válaszokat adott, amely vélhetően a helyzettől való érzelmi és mentális eltávolodást jelent, hogy energiát gyűjthessen az egyén a további megküzdésre.**

8. táblázat

Félelem	4	Ingerültség	2	Bizonytalanság	6	Üresség	1
Depresszió	2	Nyugtalanág	5	Aggodalom	13	Fásultság	2
Zaklatottság	3	Tanácstalanság	10	Bánat	7	Kényszeredettség	0
Felindultság	5	Kiszolgáltatottság	3	Búskomorság	1	Tartózkodás	8
Gátoltság	0	Sajnálát, részvét	2	Megindultság	1	Bosszúság	1

KIEGÉSZÍTÉSEK: sajnálat, részvét (az elkövető és az áldozatok irányában is 2 válaszadótól), jó érzés, megindultság, bosszúság.

"Nincsenek érzelmeim a tettükkel kapcsolatban."

"Nem tapasztaltam ilyet." (2 válaszadó)

"Tudnom kéne, mi volt azelőtt?"

"Bosszúságot, miért nem tudott kimaradni?"

"Nem éreztem ezeket, sőt!"

"Egyiket sem éreztem." (3 válaszadó)

Arra a kérdésre, hogy *"Nem a bűnöst, hanem a bűnt kell megvetnem és mélységesen elítélnem."* a 38 fő kitöltőből 35 válaszolt, és a mondat tartalmával 25 fő teljesen egyetértett, néhányan kiegészítették az alábbi észrevételekkel a válaszukat: 4 fő egyetért a mondat tartalmával, de nehezen tud elvonatkoztatni, ebben 1 főnek segít a levelezés, 2 fő nem tudja a bűnt és bűnöst kettéválasztani, de tanulja, 2 fő a bűnöst is elítéli, 2 fő azt állítja, hogy a bűnöst sem kell megvetni, 4 fő azt mondja, hogy a bűnöst szeretni kell, 3 fő szeretni próbálja a bűnöst, és azt mondja, hogy esélyt kell adni a megbánásra. A többi válasz egyedi volt, miszerint:

"A bűn létező, szeretettel kell felvenni a harcot vele."

"A bűn társadalmi produktum, a bűnös részben áldozat, részben saját maga is bűnös."

"Nem bűnősként, hanem elsősorban emberként látom."

"A mélységes szót használnám, vannak enyhítő körülmények is."

Az **alternatív szankciók**¹⁰ alkalmazásának lehetőségére a börtönbüntetés helyett a válaszadóktól egészen különleges megoldási javaslatok is születtek, amelyeket – álláspontom szerint - a szakpolitika is megfontolhatja. Jelen beszámolóban történő felsorolásnál eltekintettem a jogi szaknyelvben használatos fogalmaktól.

A 35 kitöltő közül 2 főnek nem volt erre a kérdésre elképzelése, rálátása, viszont 33 önkéntes javasolta a Btk. (2012. évi C. tv.) által szabályozott büntetéseket, intézkedéseket és vegyesen más elképzeléseket is a következő felsorolás szerint: munka, börtönön belül értelmes munka, munkaterápia szociális teamekkel, jóvátételi munka, közmunka általában és közmunka kifejezetten szociális intézményben, közhasznú karitatív tevékenység, az elítéltek szociális munkával segítése,

¹⁰ „Az alternatív szankciók a közösségben végrehajtott, és különböző szintű szabadságkorlátozással kombinált felügyeletet jelentenek, amelyek a reintegrációhoz szükséges támogatást nyújtják az elkövetőknek. A „malum” eleme a szabadságkorlátozás, a speciális prevenciót célzó rehabilitatív hatásuk pedig a közösség reintegráló erején alapul.” (Kerecsi 2006)

közösségi feladatok, tanulás, reintegrációs őrizet, önfenntartó tanya egy elszigetelt helyen büntetés-végrehajtási személyzet felügyeletével (erre vannak külföldi példák), finn börtön-sziget mintájára, a társadalmi izolációt időlegesen fenntartani (elzárás), valamint feladat a meglévő börtönöket elfogadhatóbb helyé tenni (zsúfoltság nélkül, napfény, levegő). Javaslatot tettek a kutatásban résztvevők: valódi reintegrációs foglalkozásokra, általánosságban csoportfoglalkozások tartására, csoportos terápiára, kötelező egyéni/szellemi fejlesztésre, önismeret fejlesztésre, egyéni vezetésre/tanácsadásra mentálhigiénés szemléletben, továbbá terápiára egy zárt intézményben, aktív pszichológiai, pszichiátriai kezelésre, művészetterápiára, különféle jóvátételi programokra a közösség és az áldozat felé "szankciókat" jelöltek meg vegyesen.

Külön kiemelek szó szerint 4 véleményt, amely a börtön vs. terápia kérdéskört érinti:

(i) "Ez a bűncselekmény súlyosságától függ. Személyiségvizsgálat és egy ideig tartó megfigyelés után az arra képeseket/érdemeseket amolyan "zárt lakóotthonféleségben" is el tudnám képezni, ahol állandó (lehetőleg egyházi személy) felügyelete mellett hétköznapi (vagy ahhoz közelálló) életet tudnának élni. Ha a fogvatartott érdemtelenné válik, visszakerülne a börtönbe."

(ii) "Sokkal több támogató szakemberre lenne szükség, olyan javítóintézetre, aki megtanítja a vétkest azokra a készségekre pl. indulatait uralni, hogy be tudjon illeszkedni a társadalomba. És amint levizsgázott ebből, elmehet, élheti az életét, de adni kellene mellé egy mentort, lehetőség szerint azt a szakembert, aki az intézetben is foglalkozott vele, és kialakult vele egy személyes kapcsolat. Ezzel a mentorral rendszeresen kellene beszélnie, hogy ő fölmérhesse, hogy halad a jelölt, nincs-e szüksége további segítségre."

(iii) A börtön alapvetően nem biztos, hogy rossz, ha terápiát és személyreszabott figyelmet is kapnának azok, akik oda bejutnak. Tehát ha lenne esélyük, hogy a bentlétük után javuljon a helyzetük, önismeretre tegyenek szert, és ne legyenek egymásra rossz hatással. Evidens, hogy segítségre van szükségük, nem arra, hogy magukra hagyjuk őket."

(iv) A sérülékeny csoportoknál reintegrációs őrizet, az időseknél korai szabadítás, mindenkinek kötelező személyiségfejlesztés, egyeseknél pszichoterápia, mentális támogatás. Akit mégis a falakon belül kell tartani: értelmes munka, családi kapcsolattartás támogatása."

Ezeket a laikus véleményeket azért tartom fontosnak, mert mára bebizonyosodott, hogy önmagában a büntetés, a bebörtönzés nem oldja meg a bűnözést, kell hozzá még valami más is, ahogyan a válaszadók többsége is ráirányította erre a figyelmet.

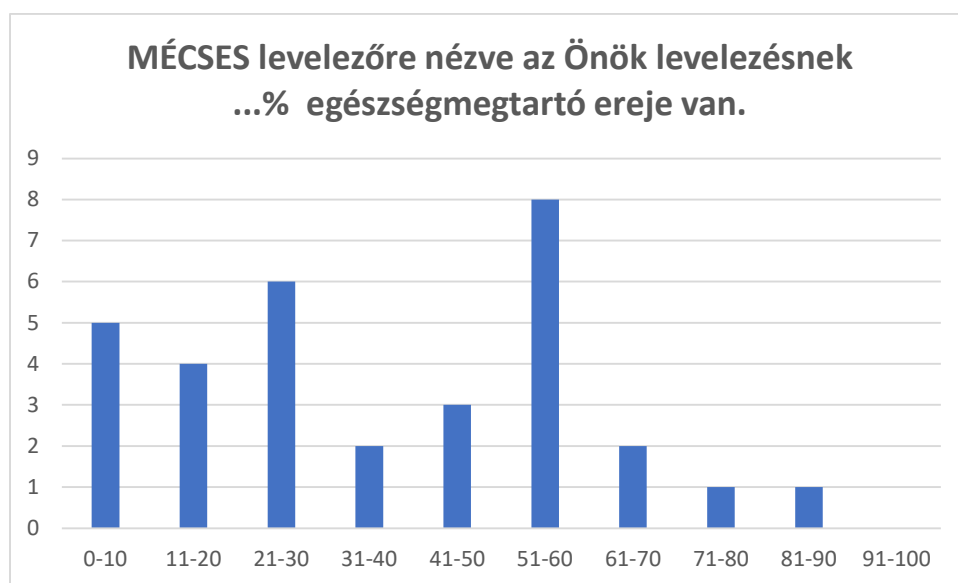
A szenvedés értelme (33.) kérdésre a kitöltők többsége (78,9 %) *"Önmagunk jobbá változása, a személyes érettség hordozója, azaz lehetőség a fejlődésünkre"* választ adta.

A következő legmagasabb jelölést (50 %) *"Saját szenvedésünk Jézus szenvedésével való egyesítése, szenvedésünk másokért való felajánlása révén"* választási lehetőség kapta. **Ez a két értékelés mutatja meg az önkéntesek attitűdjét, azaz: az önzetlen szeretetet mások szolgálatára, vagyis a szenvedés nagy kontrasztja az önzetlen szeretet öröme!** A többi válasz nagy szórást mutatott.

A vallásosság és a megküzdés összefüggését olyan alapvető szempontok nyomán lehet vizsgálni, hogy kinek a kezében van a kontroll a szenvedéssel teli élethelyzetben? **A megküzdési stratégiába a vallásosság bevonása a válaszadók többségénél alapvető fontosságú volt.** Ugyanazt az élethelyzetet másként értékeli az emberek a hit szemüvegén keresztül. A megküzdési kapacitások minősége a legfontosabb tényező, amelyek között érdemes megemlíteni az ima erejét. A Mécses Szeretetszolgálat - Magyar Börtönpasztorációs Társaság már a nevében hordozza a szeretet minőségét. A vallásos megküzdés lehet pozitív, pl. *"Isten oltó-kése"* (39,5%), próbatétel, hívás, amelynek növekedés lehet a végeredménye, amely esetben Isten egyfajta belső erőforrás, erőt ad, míg a negatív konnotáció pl. Isten büntetése, ami inkább krízishelyzetben passzivitásra készítet. Kevésbé hatékony megküzdési mód az egyszerű belenyugvás Isten akarataiba, mert az passzív magatartás. Ezt egyetlen kitöltő sem jelölte, ahogyan azt sem, miszerint a szenvedés értelme a *"Védekező magatartás kifejlesztése: 'nem kell vele foglalkozni' vagy 'lehetne rosszabb is'."*

V. KÉRDÉSCSOPORT:

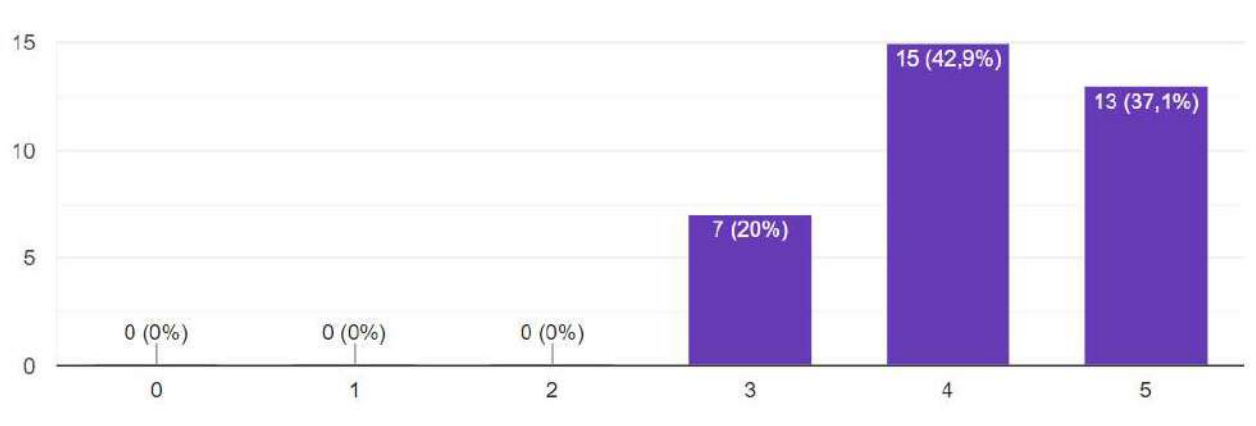
A vizsgálat fókusz a **"gyógyító írás"** hatása a levelezés során.

5. ábra. MÉCSES levelezőre nézve az Önök levelezésnek ...% egészségmegtartó ereje van. (39. kérdés)

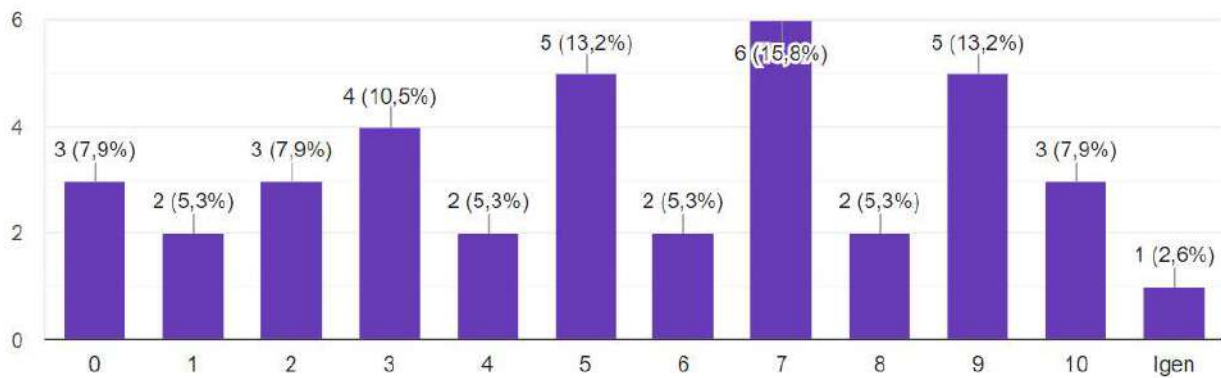
A felmérésben a 5. ábra szerint az önkéntesekre vonatkozóan a levelezés egészségmegtartó erejére a válaszadók többsége 0-10 skálán (0-3 egyáltalán nem, 4-5-6 valamelyest, 7-10 nagymértékben) meglepően vegyesen nyilatkozott erről: (3 kitöltő úgy érezte rá egyáltalán nincs hatással, 2 fő úgy érezte 1, 3 fő úgy érezte 2, 4 fő úgy érezte 3) összesen 12 fő egyáltalán nem választ adott, további (2 fő úgy érezte 4, 5 fő úgy érezte 5, 2 fő úgy érezte 6) összesen 9 fő ezáltal a "valamelyest "választ jelölte meg, míg összesen 14 fő a "nagymértékben" választ gondolta igaznak magára nézve (6 fő úgy érezte 7, 2 fő úgy érezte 8, 5 fő úgy érezte 9, 3 fő úgy érezte 10 a tízes skálán).

Ugyanez a kérdés (6. ábra) a **fogvatartott levelezőkre nézve** nem mutat ilyen nagy szórást, a 35 válaszadóból 0-5-ig terjedő skálán 7 fő úgy ítélte meg 3 (valamelyest), 15 fő úgy ítélte meg 4 (erősen), 13 fő úgy ítélte meg 5 (nagymértékben), az ötös skálán, hogy **a levelezésnek testi-, és lelki egészségmegőrző szerepe nagyon jelentős, vagyis oksági kapcsolat van az írás (levelezés) és az egészség megtartása között.**

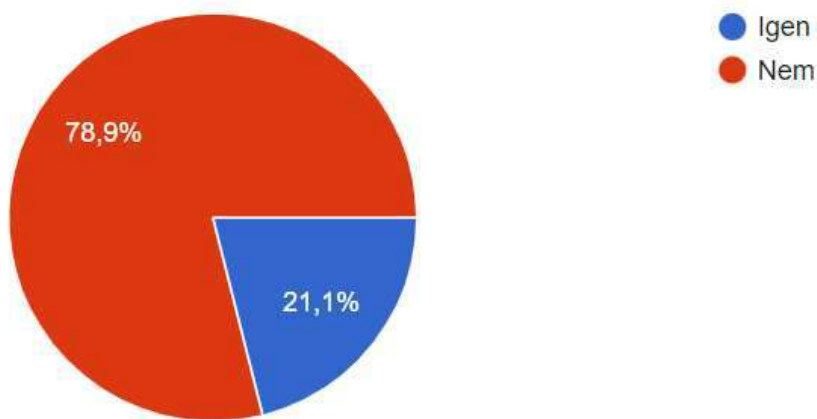
6. ábra. Ön szerint a levelezésük során, a fogvatartott által megélt érzésekre adott válaszreakcióknak van-e rá nézve testi-, és lelki egészségmegőrző szerepe? 0 egyáltalán nincs, 10 nagyon jelentősen (35. kérdés)

Annak ellenére, hogy a két skála nem egyformán került beállításra az űrlapon, ezáltal nehezebb összehasonlítani a válaszokat, mégis **jól látható, hogy az önkéntesek jóval többen vélik úgy, hogy a gyógyító írásra az elítélteknek nagyobb szükségük van a börtön falain belül, mint az önkénteseknek a szabad életben.** Az önkéntesek többsége a közép átlagnál saját magára nézve 5 vagy afölötti számot jelölt be a skálán, mindösszesen 35-ből 24-en érzik így, míg az 5 alatti skálán 14-en pozicionálták magukat a 7. ábrán látható módon.

7. ábra. Az elítélttel történő levelezése során megélt érzelmeire adott reakcióknak Önre nézve van-e testi-, és lelki egészségmegőrző szerepe? 0 egyáltalán nincs, 10 nagyon jelentősen (34. kérdés)

A 34. kérdés válaszaival szemben érdekes ellentmondás rejlik a 35. kérdésre adott válaszokban, ahol a kitöltők nagy hányada a jelentős és a nagyon jelentős értékeket helyezte előtérbe, míg középén mindössze 5 kitöltő helyezkedett el. **Az ellentmondás lényege, hogy a levelezéshez mindkét fél szükséges. A 16. kérdésre a kitöltők 78,9 %-a úgy válaszolt, hogy nem volt olyan késztetése, ne válaszolna a fogvatartotti levélre, azt mutatja számomra, hogy az önkéntesek nagyon szívesen vesznek részt ebben a tevékenységben, kevés számú esetben (21,1%) nem akartak választ írni, hiszen a falakon belül szintén várja valaki a levelet a külvilágból.**

8. ábra. Volt már olyan alkalom, amikor legszívesebben nem válaszolt volna az elítéltt levelére? (16. kérdés)

Levelezőként a saját tapasztalatom az, és az online levelezőtalálkozón sokszor hallottam arra utalást, hogy mindannyian várjuk a levelezőpartnerünk levelét. Miért is?

Mert aki ezt a szolgálatot választja (a 11. kérdés válaszai alapján) szeretetmotivált!

A 38 válaszadóból ~23 kitöltő utalt, vagy használta a szeretet/segítés/hasznosság/szolgálat kifejezéseket. A LIWC¹¹ egy számítógépes programmal végzett kutatás, amely nyelvi szempontok alapján vizsgálta az írás egészségre gyakorolt hatását. Az első a pozitív és negatív érzelmeket kifejező szavak aránya, így minél több volt a + jelentésű szó az írásban, annál kedvezőbb volt az egészség alakulása, míg a negatív jelentésű szavak túlzottan magas vagy túlzottan csekély használata a későbbi rossz egészségi állapottal mutatott összefüggést.¹²

A fenti két kérdés összefüggése alapján az önkénteseket a szeretet öröme vezérli, amelyről pedig nyilvánvaló, hogy egészségmegtartó ereje van, így a 34. kérdés 5-6-7 értékei a kutatásban felértékelődnek jelentős/nagyon jelentősre.

A fogvatartottak szeretetkapcsolati hiányára a válaszadók az alábbi érzéseket sorolták fel (zárójelben az előfordulás gyakorisága): elhagyatottság/magány (9), fájdalom/lelkifájdalom (9), reményvesztettség/frusztráció (6), agresszió/düh/indulat (7), öngyilkossági készlet (2), bosszúvágy, kétségbeesettség, kizártság, revansvétel.

A válaszokat a szöveges értékelésből kulcsszavas módszerrel szűrtem.

"...összetett, halmozódó krízishelyzetben a szeretet iránti vágy, az egységélményre törekvés olyan erős, hogy elvezethet a megteréshez." (Bányai, 2008) Valid fogvatartotti válaszok hiányában egyértelműen nem lehet levonni azt a következtetést, hogy a kapcsolat nélküli rabokban a krízishelyzetükre adott "válaszuk" a nagyobb szeretet iránti igény, bár az önkéntesek válaszai az 5. táblázat alapján erre engednek következtetni. Arra nincs adat, mennyi kapcsolat nélküli elítélt tért meg a rácsok mögött a Mécses önkénteseivel történő levelezés hatására. Ami tapasztalati tény, hogy többnyire kapcsolat nélküli fogvatartottak írnak bemutatkozó levelet a Szeretetszolgálathoz, amely egyben feltételezi a szeretet nélkülséget.

Arra a kérdésre, hogy **a levelezés által milyen mértékben csökken az elítéltek kapcsolati hiánya** az önkéntesek

- 8,1%-a gondolja úgy, hogy 76-100% közötti,
- 54,1%-a gondolja úgy, hogy 51-75% közötti,
- 32,4%-a gondolja úgy, hogy 26-50%, közötti,
- 5,4 %-a gondolja úgy, hogy 0-25% közötti arányban pótolják a levelező elítéltek kapcsolati hiányát még úgy is, hogy az önkéntesek az anonimitásukat megőrzik ebben a kapcsolatban.

¹¹ Linguistic Inquiry and Word Count

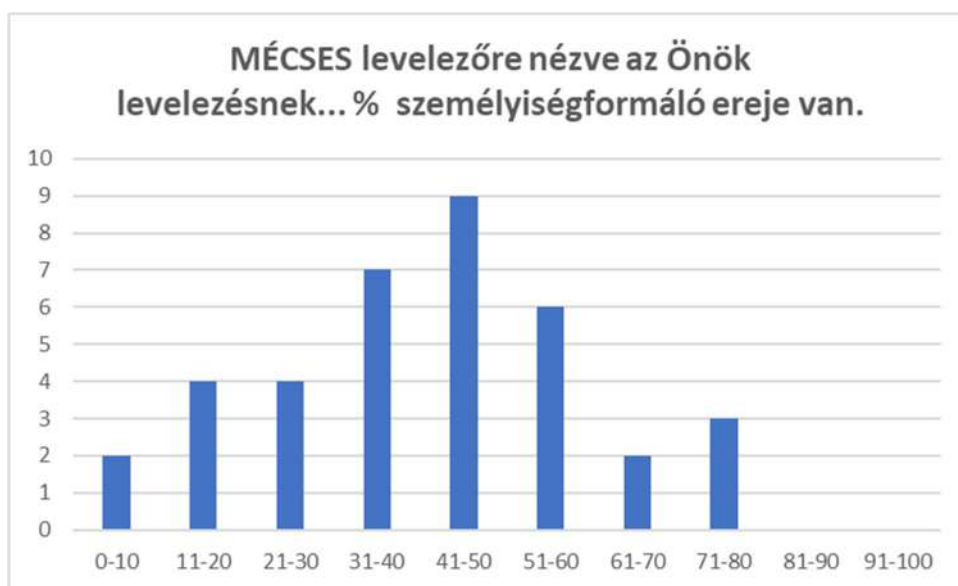
¹² A második nyelvi szempont az oksági gondolkodás és az önreflexió mértéke (azok egészsége mutatott javuló tendenciát, akiknek írásában fokozatosan emelkedett a kognitív szavak használata), a harmadik pedig a történetalkotás mikéntje (azok egészségi állapota mutatott javulást, akik a szervezetlen formától egy koherens történetig jutottak el. (Pennabaker)

A vizsgálat másik fő fókusza arra irányult, hogy egyes levelezőkapcsolatok hivatottak a résztvevők (mind elítélt, mind önkéntes) személyiség formálására, fejlődésére, esetleges hátrányai(n)k csökkentésére, a mentális egészség megőrzésére.

Az alábbi 4 kérdés szorosan összetartozik.

I. MÉCSES levelezőre nézve az Önök levelezésének% személyiségformáló ereje van.

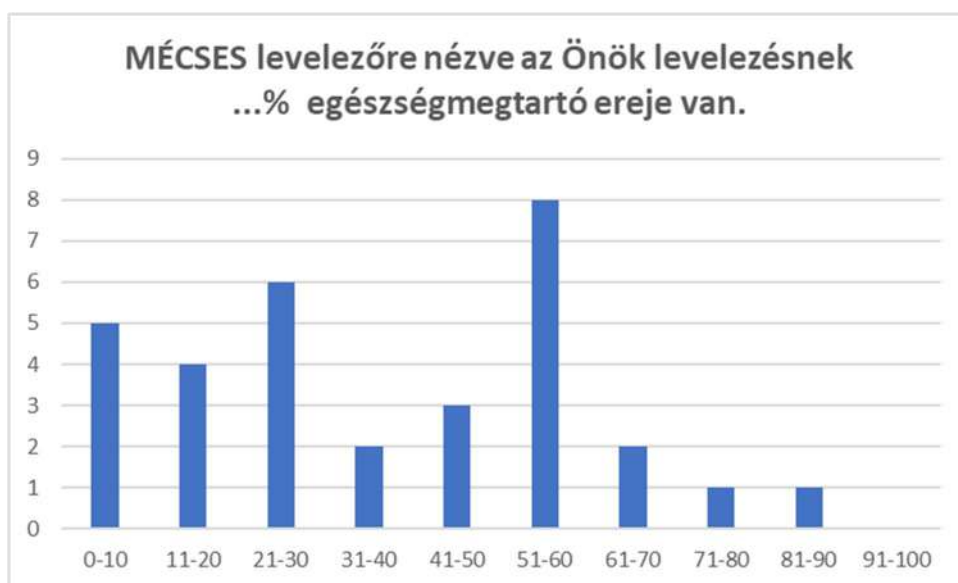
A válaszadók a 9. ábra szerint széles palettán jelölték meg a levelezésük személyiségformáló erejét. Egyetlen kitöltő sem vitatta ennek meglétét, ugyanis 10-80 % közé helyezték a vonatkozó skálán a mértéket, 1 kitöltő nem tudott erre a kérdésre válaszolni.

9. ábra. MÉCSES levelezőre nézve az Önök levelezésnek... % személyiségformáló ereje van (38. kérdés)

II. MÉCSES levelezőre nézve az Önök levelezésének% egészségmegtartó ereje van.

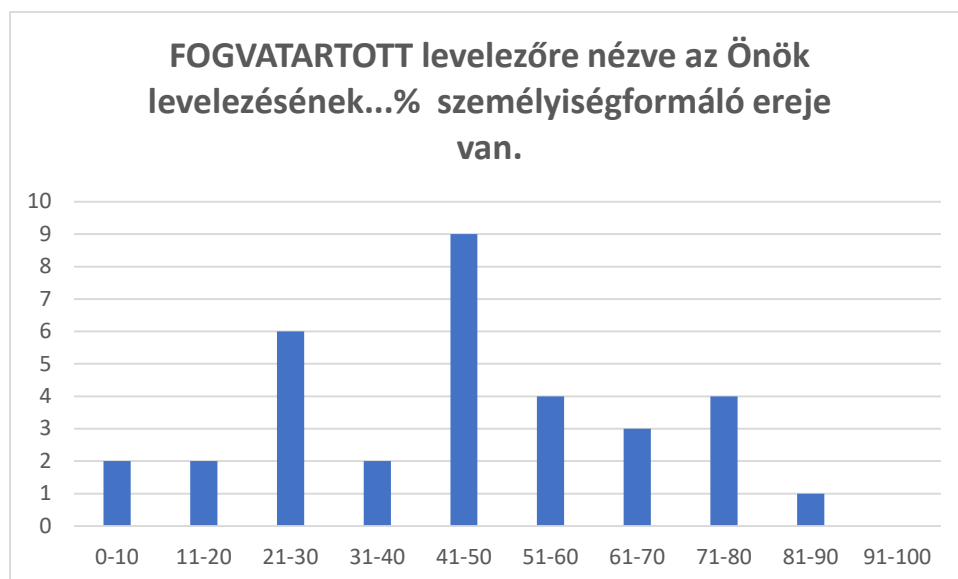
A 10. ábra szerint a kitöltők közül 5 fő gondolta úgy, hogy rá nézve nincs a levelezőkapcsolatnak egészségmegtartó ereje, ami nem mond ellent a 34. kérdésre adott válaszoknak, ott még csak 2 kitöltő véleménye szerint a levelezés során megélt érzelmi reakcióinak egyáltalán nincs testi-, lelki egészségmegőrző szerepe, ez a tendencia a kérdőív végére (4 kitöltő részéről) emelkedett. A 34. kérdésnél 1-10-ig skálán volt jelölhető a vonatkozó érték, ott 3 fő gondolta úgy, hogy egyáltalán nincs a levelezésüknek egészségmegtartó ereje, ez a tendencia szintén emelkedett, míg a 39. kérdésnél a válaszadók többsége 7-90 % gondolja úgy, hogy kisebb-nagyobb mértékben, de van rá is önkéntesként egészségmegtartó hatással a fogvatartottal történő levelezésük.

10. ábra. MÉCSSES levelezőre nézve az Önök levelezésnek ...% egészségmegtartó ereje van. (39. kérdés)

III. FOGVATARTOTT levelezőre nézve az Önök levelezésének ...% személyiségformáló ereje van.

A kérdőívet kitöltők közül senki sem gondolta úgy, hogy ne lenne kölcsönös a levelezők egymásra hatása, amely a személyiség formálásában is megnyilvánul. Ennek mértékét a 11. ábrán láthatóan 10-90 % közé helyezték a válaszadók, amely nagyjából megegyezik a 38. kérdésben szereplő értékkel, tehát a vizsgálatban résztvevők úgy érzik, hogy egymásra kölcsönösen jó hatással vannak a levelezőtársak.

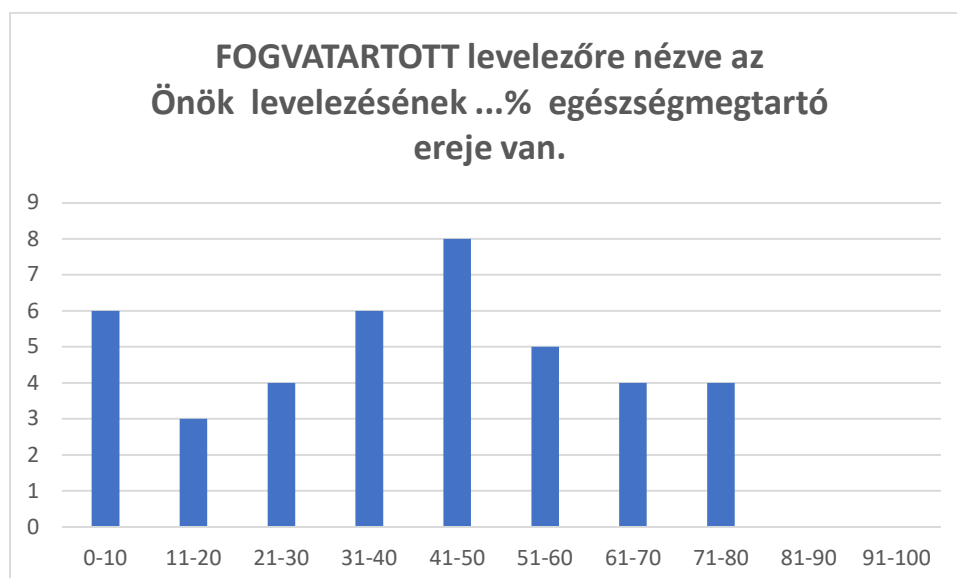

11. ábra. FOGVATARTOTT levelezőre nézve az Önök levelezésének...% személyiségformáló ereje van. (40. kérdés)

Ez az adat, azt mutatja számomra, hogy a 26. kérdés "*Nem a bűnöst, hanem a bűnt kell megvetnem és mélységesen elítélnem.*" mondatánál megfogalmazott válaszok korrelálnak, hiszen a kitöltők többsége a bűnt veti meg, és ítéli el (vagy még azt sem), a bűnöst – mint embert segítik, formálják, és a tettei ellenére szeretik, sőt azt is kifejezik az adatok, hogy az elítéltek az elkövetett bűntetteik ellenére is bizonyos mértékben személyiségformáló erővel hatnak az önkéntesekre. A 26. kérdésnél több válaszban megjelenik, hogy nehéz elvonatkoztatni a két dologtól, ám a levelezésük segít ebben.

IV. FOGVATARTOTT levelezőre nézve az Önök levelezésének ...% egészségmegtartó ereje van.

Nem tudta a választ erre a kérdésre 1 kitöltő, 1 fő úgy ítéli meg a levelezésnek nincs egészségmegtartó ereje, míg a 12. ábra alapján a kitöltők elég nagy szórásban 10-90 % közé helyezik a levelezés elítéltekre vonatkoztatott egészségmegtartó erejét. Más kutatásból derült ki, hogy az írás nyomán kialakuló rövid és hosszútávú jó hangulatra lehet számítani. Nem elenyésző, hogy a zárkákban az íráshoz való elvonulás segítséget jelenthet a feszítő érzelmek kisülésében, bizonyos szintű lelki egyensúly megteremtésében, a hétköznapi működéshez szükséges energia felszabadításában. A fogvatartottak a leveleket kézzel írják, amely lelassuló folyamatot eredményez, és amelyben többnyire kitágul a "feldolgozó emlékezés időablaka"(Holger Pyka 2021) Ilyen körülmények között születhet meg az életútírás. Saját önkéntesi tapasztalatom szerint a levelezőtársam akkor írt 8-10 oldalas leveleket, ha sikerült nyugalmasan elvonulnia, több esetben a hosszú leveleknek több dátumozása volt, mert a börtönben az idő múlása erősen meghatározó szempont.

12. ábra. FOGVATARTOTT levelezőre nézve az Önök levelezésének ...% egészségmegtartó ereje van. (41. kérdés)

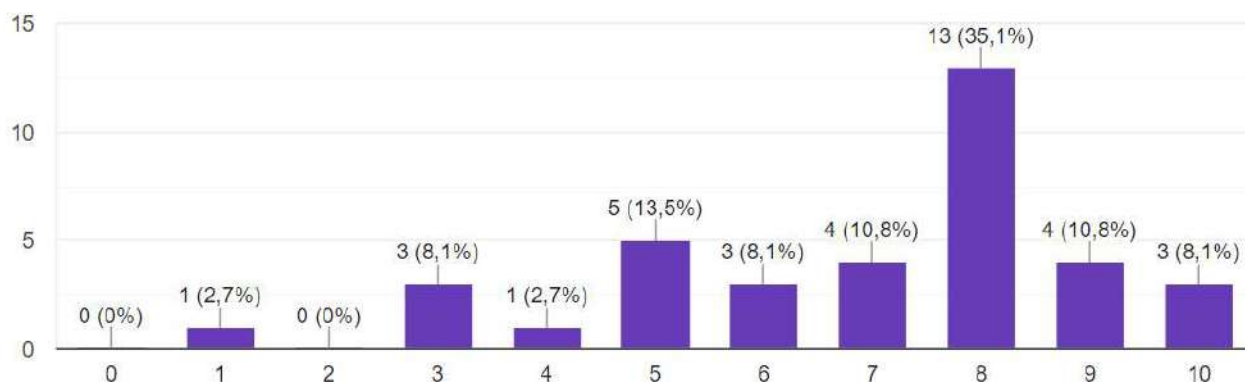
A 8. táblázat összesített adatai (38-41 kérdések) alapján az a következtetés egyértelműen levonható a válaszokból, hogy a levelezés – mint "gyógyító írás" - kölcsönösen hat a legtöbb önkéntesre és elítélte is. A válaszadók többsége szerint 30 % fölötti mértékben, a táblázatban piros színnel kiemelt szám adatok szerint.

8. táblázat

Személyiségformálás ÖNKÉNTES		Személyiségformálás FOGVATARTOTT		Egészségmegtartás ÖNKÉNTES		Egészségmegtartás FOGVATARTOTT	
Fő	%	Fő	%	Fő	%	Fő	%
1	Nem tudja	1	Nem tudja	1	Nem tudja	1	Nem tudja
1	10	2	10	6	0	1	0
1	12			1	7		
1	15			4	10	5	10
3	20	2	20	7	20	3	20
4	30	1	25	2	30	3	30
1	35	5	35	4	40	3	40
17	40	5	40	9	50	9	50
9	50	13	50	3	60	5	60
3	60	4	60			4	70
2	70	4	70			2	75
1	75	1	85	1	80	4	80
3	80	4	80	1	90	1	90
1	90	1	90	0	100	0	100
0	100	0	100				

A levelezőkapcsolat a felek között mély és bizalmi kapcsolat, mindannak a nehézségnek az ellenére, hogy a fogvatartottak totális ellenőrzés alatt állnak, így a leveleiket elolvassa a börtön személyzetének arra jogosult tagja (többnyire reintegrációs tisztek). Az önkéntesek levelei szintén ellenőrzési procedúrán mennek át a fentiek fényében, hiszen a borítékban lehet tiltott tárgy (pl. telefonkártya), esetleg a papír kábítószerrel került átítatásra, stb.

Mindezek mellett a 13. ábrán látható skála szerint 5 fő kitöltő volt csak, aki egyáltalán nem, illetőleg kismértékben (a skálán 1-4) akarja/tudja kifejezni a gondolatait és az érzéseit. A válaszadók többsége 5-10 skálán a 8 helyre tett jelölést (13 fő), ettől kisebb-mértékben tértek el néhányan, a legmagasabb értéket 3 kitöltő (10) nagymértékben adatot jelölt meg.

13. ábra. Mennyire tudja/akarja Ön kifejezni a levelezőkapcsolatban a legmélyebb gondolatait, érzéseit? 0-3 egyáltalán nem, 4-5-6 valamelyest, 7-10 nagymértékben (42. kérdés)

A levelezés során a kifejezőkészség attól is függhet, hogy a benti levelezőtársak esetlegesen olyan csoportba tartoznak, ahol túlságosan alacsony az IQ és az EQ, hiszen abban az esetben már maguk a primitívebb nyelvi klisék sem teszik lehetővé a gondolatok, érzelmek, indulatok árnyaltabb kifejezését, nagyobb nehézséget jelenthet a közös hangvétel megtalálása a levelezés során.

A vonatkozó felhasznált irodalom szerint, **amennyiben sikerül szavakba önteni valamit, az boldogságot, felszabadultságot eredményezhet, amely hosszú távon az érzelmi feldolgozást segítheti, ezáltal az írás gyógyítólag hathat.** Az irgalom azt jelenti, hogy nem sújtjuk azzal a másikat, amit egyébként teljességgel megérdemelne. Többen ösztönösen imával oldották fel nehéz gondolataikat, érzéseiket, aki pedig professzionális segítőként van jelen (lelkész kitöltő) szintén Isten elé vitte a jóvátehetetlen jóvátételét. **Az anonim kérdőívben, a nem vallásos önkéntesek vagy fogvatartottak megküzdési módjára nem találtam összefüggést.**

A gondolatok, érzések a tudatos mélység maximumánál is mélyebbről származnak, elítéltek esetében az írás-levélírás összevethető a vallomás műfajával, tekinthetjük egyfajta feltárulkozásnak. Ugyanakkor nem feltétlenül bűnvallásról vagy feloldozásra várásról van szó, vélhetően nem a bűnbocsánat az írás eredeti tétje, noha a válaszadók több esetben jelezték, hogy a levelezőtársuk a konkrét bűnt is megvallotta számukra. **Ezek az elítélti "vallomások", megnyílások a megbánás erejével külön megerősödést, egyfajta erőforrást nyújthatnak a másik félnek a levelezőkapcsolatban az önkéntes által. A kimondott szó... ami kimondhatatlanul nagy dolog, a börtön falain kívüli kommunikáció lehetősége egy másik emberrel, mert a szavak összekapcsolnak egymással, áttörik a magányt.** A számadatokból úgy tűnik, hogy a fogvatartottak nagyobb mértékben nyílnak meg az önkéntes felé, amely áttételesen a 36. kérdésben megfogalmazott szeretetkapcsolatok hiányának érzéseit (magány, elhagyatottság, elkeseredés, agresszióba hajló frusztráció, kitaszítottság, stb.) támasztja alá és oldja fel.

"A szeretet a világ legerősebb fegyvere a jó érdekében." (Gary Chapman 2022) Erre a valóságra többen utaltak a *"Nem a bűnöst, hanem a bűnt kell megvetnem és mélységesen elítélnem."* kérdés megválaszolásánál. Önkéntesként, így kutatóként is tudomásom van arról, hogy néhány önkéntes levélben beszélget az 5 szeretetnyelvről, kitöltetik a vonatkozó tesztet az elítéltekkel, próbálják ezzel is építeni a levelezőtársukat. A Mécses Szeretetszolgálat 2 havonta megjelenő Szent Jobb Lator c. börtönújságban is írt a szeretetnyelvekről az egyik önkéntes ismertetőt. A JL folyóirat az ország 20 börtönébe kerül elküldésre, így ennek szemléletformáló ereje nem vitatható el. Ebbe az újságba írhatnak fogvatartottak is, amelyek mély tanúságtételről szólnak többnyire, számukra ez a lehetőség is "gyógyító írásként" hat, és mintául a rabtársak számára.

Összességében a Mécses Szeretetszolgálat 32 évnyi fennállása, létezése mutatja meg, mekkora szükség van az emberi szóra, odafordulásra a börtön falain belül, amely nem vitásan szolgálja a fogvatartottaknak a társadalom szövetébe történő újrailleszkedését.

A VIZSGÁLAT ÖSSZEGZÉSE:

A kutatási beszámolóban a fontos elemek, következtetések, összefüggések vastagon szedett betűkkel kerültek kiemelésre, így azokat a beszámoló terjedelmére tekintettel nem ismétlem meg újra.

Igazolást nyert, hogy

- a) az elítéltek mentális egészségének fenntartásához jelentős mértékben hozzájárul a külsős levelezőkapcsolat**
- b) a kérdések segítségével és az összefüggések leírásával tárult fel, hogy a levelezőkapcsolat, nem kizárólag a fogvatartottakat tartja meg az élet számára, hanem az önkéntesek lelki állapotán, közérzetén is javíthat, egyesek magányát enyhítheti**
- c) Az anonim, önkitöltős kérdőíves felméréssel sikerült prezentálni, hogy a zárt levelezőlistán szereplő kitöltők köre a kutatási téma szempontjából releváns személyek, valamint a kérdőíves mérőeszköz alkalmas volt a hipotézis igazolására.**

HIPOTÉZIS IGAZOLÁSA

(i) A felállított hipotézis a válaszadói minta által a kutatási kérdésekre adott válaszok alapján alátámasztja más kutatások eredményeit. Miszerint mind az önkéntes, mind a fogvatartott számára *"az előnyök gyakran egyediek, személyre szabottak, azonban a stressz enyhítésében, a megküzdés javításában és a perspektívaváltás megkönnyítésében általánosanak tűnik a jótékony hatás. Akik úgy döntöttek, hogy írásaikat másokkal is megosztják, a kapcsolódás lehetőségét nyerték általa. Sokak számára pedig az írás a transzcendenssel (gyakran a személyes Istennel) való kapcsolat lehetőségévé vált."* (Haertl-Ero-Philips Maiers 2019)

(ii) A levélírással a résztvevők a kapcsolatuk által feldolgozhatják a különféle élményeiket, jókat és kevésbé jókat, traumatikusakat vagy a börtönpopuláció esetében a jóvátehetetlen jóvátételét. Bár az önkéntesek a saját mentális egészségükre hatóan a levelezést viszonylag alacsony és többségében közepes százalékos aránnyal értékelték, mégis úgy vélem – a kapcsolat milyenségétől, mélységétől függően- hatékonyan segíthetik egymást a problémamegoldásban már azzal, hogy a dolgok elbeszélésre kerülhetnek, amely a lelki ellenálló képesség fejlesztésében fontos szerepet játszhat.

(iii) A börtönkörnyezet a levélírás által alacsonyabb stressz-szintűvé alakítása, a zárka-, és egyéb emberi konfliktusok, továbbá a terhek csökkentése mellett támogató kapcsolat jöhet létre az önkéntesek által, amelynek személyiségformáló ereje van.

(iv) *"Lehet, hogy valaki nem szívesen beszél magáról, de egy leírt szövegről már könnyebb szóba állni vele. Így a saját maga írta szöveg médiummá válik, amelyen az illető mintegy önmaga helyett dolgozhat."* (Holger Pyka, 2021) Hasonló megállapításra jutottam kutatóként és önkéntesként is, szebben nem tudnám szavakba önteni, ezért írtam e helyre H.Pyka megállapítását.

(v) Az írás/levelezés által az érzelmi élmények nyelvi kifejezése terápiás hatású lehet, amely egyben fejleszti a felek önismeretét, és nem vitásan javítja a testi-lelki egészséget. Az írás hatásaival foglalkozó kutatás azonban figyelmeztet arra, hogy érdemes megkülönböztetni a gyógyító írás közvetlen és hosszú távú következményeit, ugyanis a friss trauma esetében nem feltételezhető pozitív hatás, ugyanis a traumáról való értekezést/írást rövid távon szomorúság követi, ám hosszú távon kiegyensúlyozottság, az általános jóllét javulása várható. (Pennebaker-Evans 2018)

(vi) Esetünkben a levélírás a kutatásban résztvevőknél lelki stabilitást eredményezhet, hiszen az írás az élmények érzelmi, gondolati mélységeinek feltárására és értelmezésére alkalmas, de hatékony eszköze lehet a gondolkodásnak, a tanulásnak, a problémamegoldásnak, végső soron az önismeret egyik formája lehet, a másik által saját magam megismerése, erre többen utaltak a 11. kérdésnél. (miért vállalta ezt az önkéntes munkát?).

(vii) A levélírás tevékenysége hosszú távon az önkéntesek saját meglévő érzéseik megengedése, megbocsátása, külső elvárások helyett a belső valóság létjogosultságának elfogadása irányába hatott. Erre kaptam utalást a kérdőívre adott válaszokból, mint rejtett valóság.

(viii) Szavaink által hatással vagyunk a környezetünkre. A kimondott/leírt szónak hatalma van, sőt még a ki nem mondott szónak is, hiszen egy elhallgatott „köszönöm” vagy visszatartott bocsánatkérés, egy elismerő, megértő szó hiánya is fájhat. Az írásnak hatása van, elősegítheti a felelős interakciót, fejlődéshez-átalakuláshoz vezethet, új megoldások útjául szolgálhat.

(ix) A börtönlét a szabadság, a család, a párkapcsolat, a gyermekek, a barátok, a munkahely stb. elvesztését jelenti a fogvatartottak számára, ami tagadhatatlanul krízist jelent. Ezeket a veszteségeket el kell fájni, el kell gyászolni. A modern gyászmunka módszertanában megtalálható a folyamat

feldolgozását segítő napló vagy levélírás, akár önmagához címezve. A gyázmunkát segíthetik az önkéntesekkel folytatott levelezőkapcsolatok, amely alátámasztja a levélírás egészségmegtartó szerepét a fogvatartott esetében legalábbis. Ebben egyetértettek a kitöltők.

(x) Úgy vélem, a témában végleges lezárás helyett érdemes volna az egyéb árnyalatokra nyitottan, további kutatási irányt keresni.

Az önkéntesek úgy ítélik meg, gyógyító írásként, amely családi nehézségek, krízisek, esetleg traumatikus életesemények feldolgozásának hatékony módja lehet, de hathat olyan módon is, hogy a felemelő, eksztatikus élményeket van, aki meghallgassa. Mára több vizsgálati eredmény is született arra nézve, hogy az írás a lelki ellenálló képesség fejlesztésében is fontos szerepet játszik, bár nem csodaszer. Mindenesetre a levélírás egy olyan "védett teret" kínálhat, amelyben a felek ki tudják mondani önmagukat, és ha a teret tovább mélyítik valóban gyógyítólag hathat. A levélírás egyben lehetővé teszi, hogy a felek - másképpen, mint egy szóbeli beszélgetésben – kapcsolatba kerülhessenek önmagukkal. Míg egyeseknél az írás hatásos, másoknál nincs látványos változás az életvezetésben. **Összességében kutatóként azt vélelmezem, hogy a börtönkörnyezet - a levelezés során kiírt tartalmak miatt – alacsonyabb stressz-szintűvé alakítása, a konfliktusok és egyéb terhek csökkentése mellett az önkéntessel létrejövő támogató kapcsolati háló fokozza a fogvatartott levelező rezilienciáját.** A 13. kérdésre adott válaszokból az derült ki, hogy több önkéntes közelebbi vagy távolabbi családja nem feltétlenül nézi jó szemmel a fogvatartottakkal való kapcsolódást, emiatt többen titokban tartják a börtönlevelezését, azonban (a kérdőívtől függetlenül) tudomásom szerint olyan önkéntes is van, aki bevonja a férjét és a gyermekeit is a levelezésbe. Így pl. a fogvatartott a levélváltások alkalmával hosszas sakk-partit folytat az egyik gyerekekkel, a család megosztja a nyaralási vagy egészen hétköznapi problémáit, a levelezőtársukat a család barátjának érzik, így nem holmi feltételezés részemről a fentebb írt támogató kapcsolati háló létrejötté. Ahogy Pilinszky János írja: *"Az írás, úgy hiszem, nem beszámoló a világ megoldott tájairól, hanem cselekedet: nem konyhakertészet, hanem expedíció."*

F Ü G G E L É K:

KUTATÁSI KÉRDÉSEK

DEMOGRÁFIAI ADATOK:

1. Mi az Ön és a levelezőtársa neme?
2. Mi az Ön életállapota?
3. Kérem adja meg az Ön és a levelezője életkorát
(1 saját válasz, 2 fogvatartott(ak))
4. Kérem adja meg az Ön jelenlegi foglalkozását!
(ha nyugdíjas, akkor a korábbi írja be kérem)
5. Mi az Ön legmagasabb iskolai végzettsége?

I. KÉRDÉSCSOPORT:

6. Milyen gyakran végzi a következő vallásos tevékenységeket?
(Kérem használja a kérdés alatti csúszkát a válaszok megjelöléséhez!)

Lelkigyakorlat, Böjt, Gyónás, Meditáció, Istentisztelet/mise, Egyáltalán nem végez, Bibliaórák/közösségi foglalkozások, Egyéni lelki gondozás

7. és 8. kérdések: Kérem jelölje meg, hogy a felsorolt értékek mennyire fontosak az Ön számára!
Minden oszlopban egy vagy több Önnek fontos értéket adhat meg.

(0 egyáltalán nem, 6 nagyon erősen)

7. kérdésre vonatkozó oszlop

8. kérdésre vonatkozó oszlop

7. kérdésre vonatkozó oszlop	8. kérdésre vonatkozó oszlop
gazdagság	sikeres
mások elismerjenek	okos
tekintély	tájékozott
másokban jó kép alakuljon ki	igyekvő
befolyásosság	testi/fizikai erő
hatalom	
egyenlőség	hűség
természet szeretete és védelme	megbocsátás másoknak
béke a világban	segítőkéz
a szépség	szerelem
igazság/igazságosság	igaz barátság
tudomány/tudományos fejlődés	becsület

tolerancia	tisztességes
bölcsesség	
udvariasság	haza biztonsága
önfegyelem	család biztonsága
szülők és idősek tisztelete	az érzés, hogy tartozik valahová
engedelmesség	szívességek viszonzása
mérsékeltség/szerénység	tisztaság
alkalmazkodás	egészség
hagyományok tisztelete	kiegyensúlyozottság
elfogadni sorsa alakulását	nyugalom
az élet élvezete	merészség
a lehető legtöbb élvezet megtalálása	izgalmas élet
ne kelljen a vágyaknak gátat szabni	változatos élet
szabadság/függetlenség alkotókészség/fantázia	vallásosság
önbizalom	lelki és szellemi értékek
kíváncsiság/nyitottság a világra	hit valamiben
felelősségteljeség	istenhit
az élet céljának keresése	
talpraesettség/rátermettség	

II. KÉRDÉSCSOPORT:

9. Kérem írja le: mennyi ideje (hónap/év) folytat levelezést fogvatartottakkal?

10. Levelezőtársa szabadulása után folytatódott-e a korábbi levelezés?

11. Miért vállalta éppen ezt az önkéntes munkát? Kérem írja le pár mondatban!

12. Amióta a Mécses Szeretetszolgálatnál levelező, összesen mennyi elítélttel tartott fenn levelezőkapcsolatot?

13. Kérem írja le néhány mondattal: Az Ön családja hogyan fogadta elítélttel létesített levelező kapcsolatát?

14. Melyek azok az érzések, amelyeket Ön már átélt legalább egyszer a levelezésük során?

Kérem jelölje meg! (többet is választhat, majd kiegészítheti a táblázatban nem szereplő jellemzőkkel)

békés	örömteli	bosszús	bátortalan	aggódó	fásult
biztos	szerencsés	szkeptikus	megsebzett	bánatos	kimerült
szeretetre vágyó	türelmes	erőszakos	mezítelen	búskomor	bizonytalan

derűs	érdeklődő	kapkodó	nyomott	elkeseredett	gátolt
elfogódott	felszabadult	türelmetlen	tanácstalan	elhagyatott	kényszeredett
hálás	elmélyült	zaklatott	kiszolgáltatott	felületes	tartózkodó
készséges	érzéssel teli	mérges	nyugtalan	hétköznapi	borongós
gondtalan	reményteli	felindult	óvatos	csapongó	félreállított
független	bizakodó	ingerült	bizonytalan	szomorú	sebzett
	lelkes	irigy	zavart	üres	gyászoló

Az Ön kiegészítései:

15. Melyek azok az érzések, amelyeket úgy érez, hogy kivált a levelezés a FOGVATARTOTT levelezőtársából? Kérem jelölje meg! (többet is választhat, majd kiegészítheti a táblázatban nem szereplő jellemzőkkel)

békés	örömteli	bosszús	bátortalan	aggódó	fásult
biztos	szerencsés	szkeptikus	megsebzett	bánatos	kimerült
szeretetre vágyó	türelmes	erőszakos	mezítelen	búskomor	bizonytalan
derűs	érdeklődő	kapkodó	nyomott	elkeseredett	gátolt
elfogódott	felszabadult	türelmetlen	tanácstalan	elhagyatott	kényszeredett
hálás	elmélyült	zaklatott	kiszolgáltatott	felületes	tartózkodó
készséges	érzéssel teli	mérges	nyugtalan	hétköznapi	borongós
gondtalan	reményteli	felindult	óvatos	csapongó	félreállított
független	bizakodó	ingerült	bizonytalan	szomorú	sebzett
	lelkes	irigy	zavart	üres	gyászoló

Az Ön kiegészítései:

16. Volt már olyan alkalom, amikor legszívesebben nem válaszolt volna az elítélt levelére?

17. Ha igen, mennyi ideig (nap/hét) halogatta a levél megírását?

18. Mennyire értékes és értelmes Mécses önkéntesként a levélírás az Ön számára?

Kérem értékelje 0-10-ig (0 egyáltalán nem, 10 nagyon erősen)

III. KÉRDÉSCSOPORT:

19. Ön szerint mennyire "gyógyító írás" a levelezés az Önnel kapcsolatban álló fogvatartott(ak) számára? Kérem értékelje 0-10-ig (0 egyáltalán nem, 10 nagyon erősen)

20. Az Ön levelezőtársa: hosszú ítéletes, tényleges életfogytiglan büntetését tölti, meghatározott időt raboskodik

21. Mennyi ideig raboskodik?

22. Levelezőtársa visszaeső-e?

23. Ha igen, akkor hányadik alkalommal tölti ítéletét?

24. Levelezőtársa összesen mennyi időt töltött eddig büntetés-végrehajtási intézetben?

25. Levelezőtársa próbált-e valaha is öngyilkosságot elkövetni?

26. Kérem, írja le a véleményét a következő mondatról:

"Nem a bűnöst, hanem a bűnt kell megvetnem és mélységesen elítélnem."

27. Ön szerint az elítéltek vallásgyakorlása milyen mértékben járul hozzá a börtönbeli agresszió csökkenéséhez? (Kérem jellemezze néhány mondatban!)

IV. KÉRÉSCSOPORT:

28. Jelölje meg azt az állítást, amelyet Ön leginkább a magáénak érez!

1.) Úgy viselkedj a másikkal, ahogy azt szeretnéd, hogy veled szemben is tegyenek!
2.) Ne úgy viselkedj a másikkal, ami neked is rosszul esne!
3.) Mindenki úgy viselkedjen a másikkal, ahogy azt a másik megérdemli!
4.) Szemet szemért, fogat fogért!

29. Jelölje meg azt az állítást, amelyet Ön szerint levelezőtársa leginkább a magáénak érez!

1.) Úgy viselkedj a másikkal, ahogy azt szeretnéd, hogy veled szemben is tegyenek!
2.) Ne úgy viselkedj a másikkal, ami neked is rosszul esne!
3.) Mindenki úgy viselkedjen a másikkal, ahogy azt a másik megérdemli!
4.) Szemet szemért, fogat fogért!

5.) Nem tudom, rövid ideje folytatunk levelezést.

30. Kérem írja le néhány mondatban! Ön hogyan dolgozza/dolgozta fel a levelezőtársa legsúlyosabb, esetleg ésszel fel nem fogható tetteit, történéseit?

31. Tapasztalta-e magán az előző kérdésben leírtak hatására az alábbi érzéseket?

Kérem jelölje meg a feltett kérdésre a válaszait (többet is választhat, majd kiegészítheti a táblázatot)

félelem	ingerültség	bizonytalanság	üresség
depresszió	nyugtalanság	aggodalom	fásultság
zaklatottság	tanácstalanság	bánat	kényszeredettség
felindultság	kiszolgáltatottság	búskomorság	tartózkodás
gátoltság			

Az Ön kiegészítései:

32. Kérem írja le a véleményét! Milyen alternatív szankciókat tudna elképzelni börtönbüntetés helyett?

33. Ön szerint mi a szenvedés értelme?

Kérem jelölje meg azt a választ/válaszokat, amelyekkel leginkább egyetért:

- a) értelmetlen
- b) bosszúállás
- c) büntetés elkövetett bűneinkért
- d) próbatétel (Isten oltó-kése)
- e) ránk szakadt szerencsétlenség (a sors szeszélye)

- f) az élet elkerülhetetlen "tartozéka"
- g) passzív beletörődés Isten akaratába
- h) emberi mivoltunk tökéletlen, ezért szenved
- i) önmagunk jobbá változása (a személyes érettség hordozója, azaz lehetőség a fejlődésünkre)
- j) az élet fordulópontja
- k) a védekező magatartás kifejlesztése: "nem kell vele foglalkozni", vagy "lehetne rosszabb is"
- l) Isten akaratának elfogadása, aktív együttműködés vele-Isten szándékának keresése
- m) saját szenvedésünk Jézus szenvedésével való egyesítése szenvedésünk másokért való felajánlása révén

34. Az elítélttel történő levelezése során megélt érzelmeire adott reakcióknak Önre nézve van-e testi-, és lelki egészségmegőrző szerepe? (0 egyáltalán nincs, 10 nagyon jelentősen)

35. Ön szerint a levelezésük során, a fogvatartott által megélt érzésekre adott válaszreakcióknak van-e rá nézve testi-, és lelki egészségmegőrző szerepe? (0 egyáltalán nincs, 10 nagyon jelentősen)

36. Ön szerint a levelezőtársában a börtön falain kívüli szeretetkapcsolatok hiányának feszültsége milyen érzést/érzéseket okoz?

37. Kérem jelöljön meg egy választ! Ön szerint az elítélt kapcsolati hiánya milyen mértékben csökken a levelezésük által?

38. Kérem szíveskedjen számmal jelölni az Ön által gondolt értéket!

MÉCSES levelezőre nézve az Önök levelezésének% személyiségformáló ereje van.

39. Kérem szíveskedjen számmal jelölni az Ön által gondolt értéket!

MÉCSES levelezőre nézve az Önök levelezésének% egészségmegtartó ereje van.

40. Kérem szíveskedjen számmal jelölni az Ön által gondolt értéket! (ha két levelezője van. mindkét válaszát ide írhatja be)

FOGVATARTOTT levelezőre nézve az Önök levelezésének% személyiségformáló ereje van.

41. Kérem szíveskedjen számmal jelölni az Ön által gondolt értéket! (ha két levelezője van. mindkét válaszát ide írhatja be)

FOGVATARTOTT levelezőre nézve az Önök levelezésének% egészségmegtartó ereje van.

42. Mennyire tudja/akarja kifejezni a levelezőkapcsolatban a legmélyebb gondolatait, érzéseit? (Kérem értékelje 0-10-ig (0-3 egyáltalán nem, 4-5-6 valamelyest, 7-10 nagymértékben)

43. Ön szerint mennyire tudja/akarja levelezőtársa kifejezni a levelezőkapcsolatban a legmélyebb gondolatait, érzéseit?

(Kérem értékelje 0-10-ig (0-3 egyáltalán nem, 4-5-6 valamelyest, 7-10 nagymértékben)

44. Mennyire értékelte objektíven a levelezéssel kapcsolatos megéléseit?

(Kérem értékelje 0-10-ig (0-3 egyáltalán nem, 4-5-6 valamelyest, 7-10 nagymértékben)

Erre a kérdésre a skálán 5-10 közötti válaszok érkeztek.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- » Tihanyi Miklós: Bűn-Hit-Szabadulás. A vallás szerepe a büntetés-végrehajtásban tanulmánykötetének elemzése (Magyar Rendészet 2021/3. 181-183 o.)
- » Bolgár Judit: A reintegráció fogalmi megközelítése a deviancia jelentéstartalmán keresztül (Börtönügyi Szemle 2018/1. 5. o.)
- » Börtönstatisztikai Szemle 2020.
https://bv.gov.hu/sites/default/files/Bortonstatisztikai_Szemle_2020.pdf
(utolsó letöltés: 2022.12.29.)
- » Cohen Dan Booth: I Carry Your Heart in My Heart: Family Constellations in Prison (Kiadó: Carl Auer International 2009)
- » Csáki Anikó – Mészáros Mercedes: Szociális munka a büntetés-végrehajtásban és az utógondozásban (Esély, 2005/2)
- » Dombi E.-Nagy M. (2017): A szegedi fegyház és börtön elíteltállományán végzett kérdőíves vizsgálat eredményei (In: Szociálpedagógia 2017/3-4)
http://real-j.mtak.hu/12246/7/szoped_2017_3-4.pdf (utolsó letöltés: 2022.04.10.)
- » Herczeg József: Tapasztalatcsere Mécses – Szociális munka a börtönök árnyékában (Börtönügyi Szemle 16. évf. 2. szám, 1997. 61-73 o.)
- » Héra G. – Ligeti Gy. (2005) Módszertan. A társadalmi jelenségek kutatása. Budapest: Osiris Kiadó
- » Google Forms űrlap (utolsó letöltés: 2022.12.29.)
<https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSf3G0lt7G8Kpw7l5Bj684gsAw2NB8m8ef0cmOSsfel5FuAl4w/vie/wform?vc=0&c=0&w=1&flr=0>
- » Embertárs Ökumenikus lelkigondozói és mentálhigiénés folyóirat VI. Évfolyam 3. szám 2008/3. in.:
- Bányai Miklós: Börtönben fogvatartottak vallási- és lelkiállapot-felmérése (257.o.)
 - Vári Krisztina: Lelkigondozás a börtönben – Börtönlelkészség az ezredforduló utáni években (246.o.)
- » Capman Gary: Az 5 szeretetnyelv: Egymásra hangolva- Az életre szóló szeretet titka (Harmat Kiadói Alapítvány, Budapest 2022)
- » Embertárs Ökumenikus lelkigondozói és mentálhigiénés folyóirat XIX. évfolyam 4. szám 2021/4. in.:
- Váradi-Kusztos Györgyi: A kreatív írás mentálhigiénés önsegítő szerepe pedagógusoknál (335. o.)
 - Holger Pyka: Kreatív írás a lelkigondozásban (349. o.)
- » Goleman Daniel: Érzelmi intelligencia Háttér Kiadó (Budapest, 1997)

» Hamvas Béla: A magány szociológiája http://mecses.vaciegyszazmegye.hu/pdf/szjl_96_03.pdf

(utolsó letöltés: 2022.04.10.)

» Jung C.G.: A személyiség fejlődése Scolar Kiadó (Budapest 2020)

» Kerecsi Klára: A közösségben végrehajtott büntetések; helyreállító igazságszolgáltatás In. Kriminológia, szakkriminológia (szerk. Gönczöl Katalin – Kerecsi Klára – Korinek László – Lévay Miklós). CompLex Kiadó, (Budapest 2006. 671.o.)

» Kovács Mihály: Börtönben szabadon Magánkiadás – Mécses Szeretetszolgálat (Vác, 2014)

» Magyar Nemzet (2001)

<https://magyarnemzet.hu/archivum-archivum/2001/12/megkonnyezett-bortoncsomag>

(utolsó letöltés: 2022.12.29.)

<http://docplayer.hu/40962180-Nemes-odon-sj-bevezeto-gondolatok.html>

(utolsó letöltés: 2022.05.29.)

» Pennebaker James W. - Evans John F.: Gyógyító írás – ha fáj a történeted Kulcslyuk Kiadó (Budapest, 2018)

» Popper Péter: A kriminalitásig súlyosbodó személyiségzavarok pszichikai tényezőinek vizsgálata Saxum Kiadó Kft. (Budapest, 2014)

» Sárík Eszter Katalin: Ifjúsági értékrend és deviancia vizsgálat – Látens fiatalkori devianciák egy önbevalláson alapuló felmérés tükrében – ISD-2. Budapest, 2008. A kutatás vezetője: dr. Kerecsi Klára, a kutatásban résztvevők: dr. Parti Katalin, dr. Győry Csaba, dr. Bolyky Orsolya, dr. Sárík Eszter. A Schwartz-féle tipológia alkalmazásánál a következő irodalmat használták a szerzők: Perrinjaquest, A.-Furr,O.: Working Paper 0502. Individual values and sensitivity ethical responsibility of business students and managers. Institute Universitate de Management International, University of Lausanne, April, 2005.

» Szabados Tünde: A fogvatartottak szociális kapcsolatrendszere Magyar Valóság (Esély 2005/6)

» Végh József: Utógondozás – Kinyújtott kéz Röpirat a szociális munkáért (Börtönügyi Szemle 1996/1. 89-95 o.)

<https://bv.gov.hu/hu/intezetek/szeged/hirek/2562> (utolsó letöltés: 2022.04.09.)

<https://szemlelek.net/tarjan-gabriella-a-bortonben-az-emberi-szo-a-legertekesebb-ajandek/>

(utolsó letöltés: 2022.04.09.)

<https://bv.gov.hu/hu/node/2676> (utolsó letöltés: 2022.04.20.)

<https://users.nik.uni->

[obuda.hu/santane.edit/letoltesek/Hallgat%20essz%20a9k%202013/%89rzelmi%20Intelligencia.pdf](https://users.nik.uni-obuda.hu/santane.edit/letoltesek/Hallgat%20essz%20a9k%202013/%89rzelmi%20Intelligencia.pdf) (utolsó letöltés: 2022.04.24.)

<https://fejlodegazdasagtan.hu/2021/02/07/a-fogvatartottak-szakmak-szerinti-megoszlasa/>
(utolsó letöltés: 2022.12.29.)